

YU ISSN 0351-2851

ACROCEPHALUS

LETNIK V
VOLUME V

ŠTEVILKA 19—20
NUMBER 19—20

MAREC—JUNIJ 1984
MARCH—JUNE 1984

ACROCEPHALUS

dvomesečno glasilo Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, Jugoslavija

bimonthly journal of Bird watching and bird study association of Slovenia,
Yugoslavia

naslov uredništva
editorial address

Langusova 10, 61000 Ljubljana

urednik
editor

Iztok Geister
64202 Naklo, Pokopališka 13, tel. 064 47170

uredniški svet
editorial council

Franc Batič, Izток Geister, Janez Gregori,
Boris Kryštufek, dr. Sergej D. Matvejev,
Rado Smerdu, Dare Šere, dr. Andrej Župančič

oblikovalec
designer

Iztok Geister

lektorja
readers

Janko Kovačič (za slov.-for slov.)
Irena Jurak -Wattson (za ang. - for engl.)

tisk
print

Sitotisk Janja & Andrej Košir
Žeškova 5, Kranj

cena
price

100 din za številko

DRUŠTVO ZA OPAZOVANJE IN PROUČEVANJE PTIC SLOVENIJE - JUGOSLAVIJA BIRD WATCHING AND BIRD STUDY ASSOCIATION OF SLOVENIA - YUGOSLAVIA

naslov
address

Langusova 10, 61000 Ljubljana

predsednik
president

Rudolf Tekavčič
61351 Brezovica 350, tel.: 061 653506

podpredsednik
vicepresident

Dr. Andrej Župančič
Veselova 10, 61000 Ljubljana,
tel.: 061 216974

tajnik
secretary

Tom Trilar
Pot v Bitnje 12, 64000 Kranj
tel.: 064 21806

blagajnik
treasurer

Dare Šere
Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana
tel.: 061 348274

žiro račun

50101 - 678 - 73884

izvršilni odbor
executive board

Franc Bračko, Janez Gregori, Peter Grošelj,
Dr. Sergej D. Matvejev, Slavko Polak,
Andrej Sovinc, Dare Šere, Borut Štumberger,
Rudolf Tekavčič, Tom Trilar, Dr. A. Župančič

letna članarina
subscription rate

500 din za posameznike (300 din za dijake
in študente) in najmanj 1,000 din za usta-
nove, člani prejemaajo glasilo brezplačno

Predlogi in utemeljitve zavarovanja nekaterih predelov Ljubljanskega barja

Proposals and reasons for the protection of the some parts of Ljubljana moor

Andrej Sovinc, Dare Šere

Zaradi vsestranskega napredka, visoke življenjske ravni in udobja človek vedno bolj nepremišljeno posega v naravo. Posebno močvirni predeli so večkrat prizadeti ali celo uničeni.

Ljubljansko barje trenutno še ni tako ogroženo kot mnogi drugi predeli pri nas in drugod. Res pa je, da je vse področje Ljubljanskega barja stalno v potencialni nevarnosti, pa naj bo to zaradi izsuševalnih del, pozidave, odlaganja smeti, morebitne industrijske cone ali česa drugega.

Čprav zdaj še nimamo celovitega popisa ptic našega Barja, lahko mirno trdimo, da je to bila in je še ena naših ornitološko najzanimivejših lokalitet.

Namen člankov, ki jih objavljamo v Acrocephalusu je predlagati nekatera važna področja za zaščito. S temi popisi pa tudi upamo, da bomo vzpodbudili koga, da bo zbral starejše in novejše podatke o pticah Barja in vse skupaj objavil v posebni monografiji. To praznino v naši ptičeslovni literaturi smo Barju verjetno dolžni zapolniti.

Zavarovanje najzanimivejših barjanskih lokalitet bomo skušali doseči s pomočjo Zavoda SRS za varstvo naravne in kulturne dediščine.

V 15. številki Acrocephalusa je bil objavljen prispevek z naslovom "Zaščita ribnikov v dolini Drage pri Igu". Zapis, ki se nanaša na območje reke Ljubljanice, je bil objavljen v številki 17 - 18. Tokrat objavljamo prispevek o predelu med Hauptmancami, Lavrico, Škofljico in Igom, sledil pa bo še sestavek o Bevkah.

O BARJU

Ljubljansko barje meri okrog 160 km² in se razprostira v južnem delu Ljubljanske kotline. Zaradi specifičnih razmer prostranih in zamočvirjenih travišč, z gmovjem in trstičjem obraslih rek in močvirij sodi med naše ornitološko najbolj zanimive predele.

Ljubljansko barje je ravnina tektonskega nastanka, ki jo obkroža nižje hribovje in iz katere mole le barjanski osamelci. Grezanje kotline se je pričelo v pleistocenu, poglobitve pa je sproti zasipala voda s prodom in glino. Kotlino je večkrat zalilo jezero, zadnjič v holocenu. To zadnje jezero imenujemo mostiščarsko. Kasneje so ga reke napolnile z naplavinami in v rimski dobi je izginilo.

Mlade usedline skoraj ne prepuščajo vode, zato je svet močvirnat in večkrat tudi poplavljen. Pokrajina je preprejena s številnimi rekami, potoki in kanali. Najpomembnejša reka je Ljubljanica.

Na Barju prevladuje celinsko modificirano podnebje, ki je podobno ljubljanskemu. Specifična je količina padavin /1500 - 1600 mm/m²/. Večja je zračna vlažnost in z njo povezana megla. Povprečna letna temperatura je 9,4°C.

Skoraj 70 % tal poraščajo vlažna travišča in gmovje. Redkokje naletimo še na ostanke visokega barja in šote. Gozda je le malo, porašča predvsem osamelce.

Glavna gospodarska panoga je kmetijstvo, pomembno je še gozdarstvo in v zadnjem času industrija. Barje ima važno prometno lego.

ORNITOLOŠKA VREDNOST

Ljubljansko barje je izredno zanimivo v gnezditvenem času, ne samo zaradi velikega števila gnezdik, temveč tudi zato, ker tu gnezdiyo nekatere redke vrste.

Zaradi velikih količin hrane je ta del Slovenije zanimiv tudi v času preleta in prezimovanja. Že Ponebšek (1934) ugotavlja, da potekata preko Barja pomembni selitveni poti. Njegovo domnevo potrjujejo opazovanja številnih vrst pa tudi veliko ujetih in obročkanih ptic.

OGROŽENOST

Prvotne habitate ogrožajo melioracije, intenzivno kmetijstvo, ubranizacija, izgradnja velikih cest, zastrupljanje voda, odlaganje smeti, načrti o industrijski ali kmetijski coni itd. Potencialno nevarnost pa bi predstavljala tudi možna izgradnja športnega letališča pri Črni vasi.

Spreminjanje prvotnih habitatov ogroža ne samo obstoj posameznih ptic, ampak tudi nekaterih ptičjih vrst. Zato predlagamo, da se zaradi velike ornitološke vrednosti zaščitijo naslednji predeli:

- Draga pri Igu
- reka Ljubljanica
- predel med Havptmancami, Lavrico, Škofljico in Igom
- Bevke

Stopnja zaščite naj bi bila najnižja, v trenutni situaciji naj bi samo ohranili sedanje stanje. Takoj, ko bi se začelo stanje spreminjati (zaradi zgoraj omenjenih razlogov), pa bi morali naravovarstveni režim postriti.

Naša država je v Iranu (1971) podpisala t.i. Ramsarsko konvencijo, s katero smo se zavezali, da bomo varovali močvirja, pomembna za življenje in razvoj ptic, kar naj bi dosegli z ustanavljanjem naravnih rezervatov in z nadzorom. Ornitološko najpomembnejša močvirja naj bi se vključila v seznam mednarodno pomembnih močvirij.

Ljubljansko barje je poleg močvirij pri Ormožu, močvirij Cerkniškega jezera in Sečoveljskih solin pomembna postaja na selitveni poti ptic in zato gotovo sodi v spisek močvirij mednarodnega pomena.

PRISPEVEK K POZNAVANJU ORNITOFAVNE OBMOČJA MED HAVPTMANCAMI, LAVRICO, ŠKOFLJICO IN IGOM IN PREDLOG ZA ZAŠČITO TEGA PREDELA

Obravnavani predel leži jugovzhodno od Ljubljane, omejujejo ga primestna naselja Havptmance, Lavrica, Škofljica in Ig. Meri približno 15 km². Je ravnina, iz katere molita barjanska osamelca Grmez in Babniški hrib. Njuna nadmorska višina je okrog 320 m.

Velike travnate površine, pogosto vlažne ali močvirne, dovolj tekočih voda, močvirne flore, trstičja ter drevja in grmovja so glavna značilnost tega predela. Zaradi tega je ta predel zanimiv za ptice v vseh letnih časih, med gnezditvijo, selitvijo pa tudi med prezimovanjem.

Pedološka podoba tal je zelo pestra. Voda onemogoča prezračevanje in s tem normalen razvoj prsti. Z vrtnami med Ljubljano in Igom so ugotovili, da je trdna podlaga šele v globini okrog 135 m, nad njo pa je več plasti jezerskih usedlin. Usedline so nanesele reke in potoki z obrobnih gričevij.

V obravnavanem predelu je najpomembnejša reka Iščica, katere bregovi so gosto obrasli z drevjem in grmovjem. Voda se pretaka počasi, vodna flora je precej bujna. V Iščico pritekajo potoki Želimeljščica, Domavščica in drugi, v vzhodnem delu teče potok Izer (Škofeljščica). Predel prekriva gosta mreža poraslih kanalov in jarkov za odvajanje odvečne vode.

Večino površine poraščajo travišča, ki pa za živalsko krmno niso najbolj primerna. Na obdelanih njivah pridelujejo predvsem koruzo, vrtnine in krmne rastline. Pokrajino oživljajo večje ali manjše skupine drevja in grmovja. Južno od osamelca Gmez so še ostanki šote in visokega barja. Na nekaterih mestih so tudi plitve luže, kjer se voda zadržuje vse leto, kar je posebno privlačno za selivke. Levo ob cesti Škofljica - Ig je pas precej gostega trstičja. Oba osamelca sta porasla z drevjem.

Razen ob robnih naseljih in nekaj hišah ob Babniškem hribu v tem območju ni stanovanjskih hiš in industrijskih objektov. Veliko je poti in kolovozov, vendar redki traktorji in vozovi ne vznemirjajo preveč barjanskih ptic. Za talne gnezdilke je bolj nevarna zgodnja spomladanska košnja, še posebno strojna.

V obravnavanem predelu gnezdi 82 vrst ptic, za 11 vrst pa je gnezdenje verjetno, vendar nepotrjeno. Med gnezdilci je tudi nekaj za naše kraje redkih vrst. Še zanimivejše je to področje v času preleta, saj se tu zaradi obilja hrane ustavljajo številni preletniki, nekatere vrste tu tudi prezimijo.

Sedanjo podobo tega območja ogrožajo urbanizacija, intenzivno kmetijstvo z vsemi posledicami (izsuševanje, umetno gnojenje, strupi za zatiranje škodljivcev, zgodnja strojna košnja, monokulture ...), odlaganje smeti in drugo.

Za nekatere ptičje vrste bi bila posebno nevarna možna izgradnja športnega letališča, ki naj bi bilo pri Črni vasi, v neposredni bližini tega predela. Hrup z letališča bi namreč vznemirjal ptice v širši okolici.

Predlagamo, da se obravnavani predel med Havptmancami, Lavrico, Škofljico in Igom zaščiti. Dokler se ne bi začela podoba predela zaradi različnih posegov vanj spreminjati, naj bi se ohranilo sedanje stanje. V primeru, da bi se začela situacija spreminjati in ogrožati obstoj nekaterih vrst ptic, pa bi morali takoj poostriiti stopnjo zaščite.

METODA DELA

V tem sestavku so upoštevana samo opazovanja in lov ptičev po letu 1974 in so rezultat dela obeh avtorjev.

Starejših podatkov v tem delu ne obravnavamo, ker pa jih je precej in je med njimi precej zelo zanimivih, upamo, da jih bo obdelal drug avtor.

Ekskurzije na obravnavani predel so bile v preteklih letih v vseh letnih časih, v različnih vremenskih pogojih, podnevi in ponoči. Posamezne podatke smo dobili tudi ob večkratnem krajšem zadrževanju in opazovanju na tem območju.

Ptice smo določevali na podlagi opazovanj z daljnogledi (8 x 30, 7 x 50, 20 x 50, 10 x 50), po oglašanju in z lovom z mrežami. Precej primerkov je tudi prepariranih v zbirkah Prirodoslovnega muzeja Slovenije v Ljubljani.

Ptice smo glede na njihovo zadrževanje v tem predelu razdelili na:

- vrste, ki tu ne gnezdiyo: NG
- vrste, ki tu gnezdiyo: GN
- vrste, za katere je gnezditvev možna ali verjetna: MG
- vrste, ki tu občasno gnezdiyo: OB

Poleg podatkov o gnezditvi navajamo tudi status vrst:

- vrste, ki se tu zadržujejo vse leto /v času preleta tudi severni gosti/: CELOL
- poletne, zimske ali preletne goste navajamo pod oznako: PR

Pri vrstah, kjer je njihov status označen z vprašanjem /?/, je njihova celoletna prisotnost odvisna od ostrine zime.

KEY:

- NG = nonbreed
- GN = breed
- OB = sporadic breed
- MG = possible breed
- CELOL = resident status
- PR = summer visitor, winter visitor, passage migrant
- ? = status depends of severity of the winter

SEZNAM OPAZOVANIH PTIČJIH VRST

<i>Podiceps ruficollis</i> GN CELOL	<i>Picus viridis</i> GN CELOL
<i>Ardeola ralloides</i> NG PR	<i>Denrocopus major</i> GN CELOL
<i>Egretta garzetta</i> NG PR	<i>Denrocopus minor</i> MG CELOL
<i>Ardea cinerea</i> NG CELOL	<i>Lullula arborea</i> NG PR
<i>Ardea purpurea</i> NG PR	<i>Alauda arvensis</i> GN PR ?
<i>Ciconia ciconia</i> NG PR	<i>Hirundo rustica</i> GN PR
<i>Cignus olor</i> NG PR	<i>Riparia riparia</i> NG PR
<i>Anas penelope</i> NG PR	<i>Delichon urbica</i> GN PR
<i>Anas platyrhynchos</i> GN CELOL	<i>Anthus trivialis</i> GN PR
<i>Anas querquedula</i> NG PR	<i>Anthus pratensis</i> NG PR
<i>Pernis apivorus</i> MG PR	<i>Anthus cervinus</i> NG PR
<i>Circaetus gallicus</i> MG PR	<i>Anthus spinoletta</i> NG PR
<i>Circus cyaneus</i> NG PR	<i>Motacilla alba</i> GN PR
<i>Circus aeruginosus</i> NG PR	<i>Motacilla cinerea</i> GN PR ?
<i>Circus pygargus</i> OB PR	<i>Motacilla flava</i> GN PR
<i>Accipiter nisus</i> MG CELOL	<i>Bombycilla garrulus</i> NG PR
<i>Accipiter gentilis</i> MG CELOL	<i>Troglodytes troglodytes</i> GN CELOL
<i>Buteo buteo</i> GN CELOL	<i>Prunella modularis</i> NG PR
<i>Falco naumanni</i> GN PR	<i>Erithacus rubecula</i> GN CELOL
<i>Falco tinnunculus</i> GN PR ?	<i>Phoenicurus ochruros</i> GN PR
<i>Falco vespertinus</i> NG PR	<i>Phoenicurus phoenicurus</i> MG PR
<i>Falco subbuteo</i> GN PR	<i>Saxicola torquata</i> GN PR ?
<i>Falco peregrinus</i> NG PR	<i>Saxicola rubetra</i> GN PR
<i>Perdix perdix</i> GN CELOL	<i>Luscinia luscinia</i> NG PR
<i>Coturnix coturnix</i> GN PR	<i>Luscinia megarhynchos</i> GN PR
<i>Phasianus colchicus</i> GN CELOL	<i>Oenanthe oenanthe</i> NG PR
<i>Rallus aquaticus</i> MG PR	<i>Turdus merula</i> GN CELOL
<i>Crex crex</i> GN PR	<i>Turdus pilaris</i> MG CELOL
<i>Gallinula chloropus</i> GN CELOL	<i>Turdus philomelos</i> GN PR
<i>Fulica atra</i> GN CELOL	<i>Turdus iliacus</i> NG PR
<i>Chetusia gregaria</i> NG PR	<i>Turdus viscivorus</i> NG PR
<i>Vanellus vanellus</i> GN PR ?	<i>Cettia cetti</i> NG PR
<i>Philomachus pugnax</i> NG PR	<i>Cisticola juncidis</i> OB PR
<i>Gallinago gallinago</i> GN CELOL	<i>Locustella naevia</i> OB PR
<i>Scolopax rusticola</i> NG PR	<i>Acrocephalus melanopogon</i> NG PR
<i>Limosa limosa</i> NG PR	<i>Acrocephalus paludicola</i> NG PR
<i>Numenius arquata</i> GN PR	<i>Acrocephalus schoenobenus</i> GN PR
<i>Tringa erythropus</i> NG PR	<i>Acrocephalus palustris</i> GN PR
<i>Tringa ochropus</i> NG PR	<i>Acrocephalus scirpaceus</i> NG PR
<i>Tringa glareola</i> NG PR	<i>Acrocephalus arundinaceus</i> OB PR
<i>Actitis hypoleuca</i> MG PR	<i>Hippolais icterina</i> NG PR
<i>Larus ridibundus</i> NG PR	<i>Sylvia nissoria</i> GN PR
<i>Sterna hirundo</i> NG PR	<i>Sylvia curruca</i> NG PR
<i>Chlidonias niger</i> NG PR	<i>Sylvia communis</i> GN PR
<i>Columba palumbus</i> GN PR	<i>Sylvia borin</i> GN PR
<i>Streptopelia decaocto</i> GN CELOL	<i>Sylvia atricapilla</i> GN PR
<i>Streptopelia turtur</i> GN PR	<i>Phylloscopus sibilatrix</i> NG PR
<i>Cuculus canorus</i> GN PR	<i>Phylloscopus collybita</i> GN PR
<i>Strix aluco</i> GN CELOL	<i>Phylloscopus trochilus</i> NG PR
<i>Asio otus</i> GN CELOL	<i>Regulus regulus</i> NG PR
<i>Apus apus</i> GN PR	<i>Regulus ignicapillus</i> NG PR
<i>Alcedo atthis</i> MG CELOL	<i>Muscicapa striata</i> GN PR
<i>Coracias garrulus</i> NG PR	<i>Ficedula hypoleuca</i> NG PR
<i>Upupa epops</i> GN PR	<i>Aegithalos caudatus</i> GN CELOL
<i>Jynx torquilla</i> NG PR	<i>Parus palustris</i> GN CELOL
<i>Picus canus</i> GN CELOL	<i>Parus montanus</i> NG PR

<i>Parus cristatus</i> NG PR	<i>Passer montanus</i> GN CELOL
<i>Parus ater</i> GN CELOL	<i>Fringilla montifringilla</i> NG PR
<i>Parus caeruleus</i> GN CELOL	<i>Serinus serinus</i> GN PR
<i>Parus major</i> GN CELOL	<i>Chloris chloris</i> GN CELOL
<i>Sitta europea</i> GN CELOL	<i>Carduelis carduelis</i> GN CELOL
<i>Certhia brachydactyla</i> GN CELOL	<i>Spinus spinus</i> NG PR
<i>Remiz pendulinus</i> NG PR	<i>Acanthis cannabina</i> GN CELOL
<i>Oriolus oriolus</i> GN PR	<i>Acanthis flavirostris</i> NG PR
<i>Lanius senator</i> MG PR	<i>Loxia curvirostra</i> NG PR
<i>Lanius collurio</i> GN PR	<i>Carpodacus erythrinus</i> GN PR
<i>Lanius minor</i> GN PR	<i>Pyrrhula pyrrhula</i> GN CELOL
<i>Lanius excubitor</i> NG PR	<i>Coccothraustes coccothraustes</i> GN CELOL
<i>Garrulus glandarius</i> GN CELOL	<i>Emberiza hortulana</i> NG PR
<i>Pica pica</i> GN CELOL	<i>Emberiza citrinella</i> GN CELOL
<i>Coleus monedula</i> GN CELOL	<i>Emberiza schoeniclus</i> GN CELOL
<i>Corvus cornix</i> GN CELOL	<i>Emberiza calandra</i> GN PR
<i>Corvus corone</i> NG PR	
<i>Sturnus vulgaris</i> GN PR ?	
<i>Passer domesticus</i> GN CELOL	

POMEN SPECIFIČNIH BIOTOPOV PREDELA MED HAVPTMANCAMI, LAVRICO, ŠKOFLJICO IN IGOM KOT GNEZDIŠČA ALI SELITVENE POSTAJE NEKATERIH PTIČJIH VRST

Obravnavano področje lahko v grobem razdelimo na tri za ptice najzanimivejše predele:

- Mah pri Igu in ostala vlažna travišča
- predel med Škofljico in Igom,
- reka Iščica s kanali in jarki

1. Mah se imenuje področje severovzhodno od vasi Ig. Poraščajo ga vlažni travniki, vmes je tudi nekaj obdelanih njiv. Pokrajino oživljajo drevoredi ter skupine drevja in gmovja. Specifične za to območje so majhne luže, ki so kljub svoji majhnosti (komaj nekaj m²) zelo privlačne predvsem za selivke. Luže so precej plitve, v zadnjem času pa se močno zaraščajo. Med zanimivejšimi preletniki omenjamo čaplje (rjava, čopasta, mala bela čaplja), siva čaplja pa se tu zadržuje vse leto. Med selitvijo lahko opazujemo večje ali manjše jate togotnikov, kozic, čnorepih kljunačev, prib, martincev, velikih škurhov in drugih močvirskih ptic. Prostrana ravnina je zanimiva tudi za ujede, med katerimi omenjamo orla kačarja, sršenarja, lunje, sokole in postovke. V času jesenske selitve smo opazovali na Mahu preko 10 ujed naenkrat. Na tem območju se zadržuje tudi precej vrst ptic pevk, med katerimi so nekatere za naše kraje dokaj redke, omenimo samo rdečegrlo cipo in velikega slavca.

Opazovanje stepske pribe 27. 03. 1983 na Mahu je drugo registrirano opazovanje te azijske vrste v Jugoslaviji (Matvejev - Vasić, 1973). Ta ptica je redka tudi v ostali Evropi.

Med gnezdilci omenjamo najprej velikega škurha, kateremu je Ljubljansko barje poleg Cerkniskega jezera edino gnezdišče v Jugoslaviji (Matvejev - Vasić, 1973). Na Mahu gnezdi nekaj parov, verjetno njihovo število še ni bistveno upadlo, kar lahko sklepamo po nekaterih starejših zapiskih.

Vprašanje pa je, kaj bi se zgodilo s plašnimi močvirskimi pticami, če bi v bližini njihovih gnezdišč zgradili športno letališče.

Ostali zanimivejši gnezdilci Maha pri Igu so še priba, kozica, rumena pastirica in veliki strnad.

2. V predelu med Škofljico in Igom prevladujejo zarasli močvirni travniki in gosto grmovje. Precej travnatih površin ne kosijo, zato so gosto porasle z grmovjem. Levo ob cesti proti Škofljici je predel precej gostega trstičja.

Tudi to območje je zanimivo v vseh letnih časih, še posebej v času gnezditve.

Med redkimi preletnimi gosti omenjamo svilnico, tamariskovko in povodno trstnico.

Gnezdo močvirskega lunja, ki v tem predelu neredno gnezdi, predstavlja verjetno trenutno edino gnezdišče te vrste v Sloveniji (Krečič - Šušteršič, 1963).

Gnezditev mediteranske vrste brškinke leta 1978 je prva dokazana gnezditev te vrste v celinski Sloveniji (Šere, 1980). Kljub temu, da so verjetno brškinke zaradi hude zime 1978/79 propadle, je podatek zanimiv in potrjuje ugotovitev, da brškinca širi svoj areal razširjenosti tudi v celinsko Evropo.

V tem predelu gnezdi tudi kobiličar, ki je sicer v Sloveniji zelo redek gnezdilec.

Gnezdo rdečega kalina, najdeno 24. 06. 1978, predstavlja prvo gnezditev te vrste pri nas (Šere, 1980).

V trstičju ob cesti Škofljica - Ig gnezdi trstni strnad, maloštevilen gnezdilec Slovenije.

Od trstnic gnezdi tu močvirska, od 1977 pa tudi bičja trstnica (Šere, 1980). Le-ta se je v zadnjem času precej razmnožila predvsem po vlažnih in gosto zaraslih travnikih ob cesti do Škofljice. Tudi tu (kot na Mahu) gnezdi par velikih škurhov, nekaj prib, kozic in ostalih ptic, vezanih na močvirni habitat.

3. Reka Iščica s kanali in jarki, ki so ponavadi gosto obrasli s trstjem, je zanimiva predvsem za preletne in zimske goste. Struga Iščice je vseskozi obrasla z gostim grmovjem in drevjem. Na preletu se tu ustavijo ponirki, gosi, race, martinci, v grmovju pa številne ptice pevke.

Med gnezdilci so mali ponirek, zelenonoga tukalica in liska, verjetna pa je tudi gnezditev mokoža in malega martinca. Pozimi so precej številne predvsem črne liske.

Nekatere redke in ogrožene vrste so v obravnavanem predelu prisotne na več lokalitetah, zato jih navajamo posebej. Mednje sodita vedno redkejša kosec in prepelica, močno je upadlo tudi število smrdokaver, poljskih škrjancev in pisanih penic.

V zadnjih letih se je zelo znižalo število gnezdečih srakoperjev. V obravnavanem področju so bile opažene kar štiri vrste. Žal je tudi tu srakoperjev vedno manj.

Malega slavca navajamo kot redkega gnezdilca tega območja. V zadnjem času se je rumena pastirica pojavila kot nova gnezdilka tega predela, ta vrsta je v Sloveniji le lokalno razširjena.

Med redkejše preletnike uvrščamo poleg že prej omenjenih vrst še zlatovranko, severnega repnika in vrtnega strnada.

Veliko število opazovanih vrst, med katerimi je tudi nekaj za naše kraje redkih predstavnikov, dokazuje veliko ornitološko vrednost teh lokalitet. Zaščita bi morala biti kompleksna, saj se ti predeli med sabo povezujejo.

MOŽNA IZGRADNJA ŠPORTNEGA LETALIŠČA PRI ČRNI VASI IN NJEGOV VPLIV NA PTICE BLIŽNJEGA PREDELA MED HAVPTMANCAMI, LAVRICO, ŠKOFLJICO IN IGOM

V sredstvih javnega obveščanja smo v zadnjem času večkrat zasledili vest o izgradnji športnega letališča pri Črni vasi.

Hrup, ki bi ga letala povzročala na večje razdalje, bi prav gotovo negativno vplival na nekatere ptičje vrste. Redke močvirske ptice, ki za svoj obstoj poleg specifičnega biotopa potrebujejo tudi mir, bi tako vznemirjanje gotovo pregnalo. V mislih imamo predvsem redkega in ogroženega velikega škurha, prizadete pa bi bile seveda tudi ostale vrste.

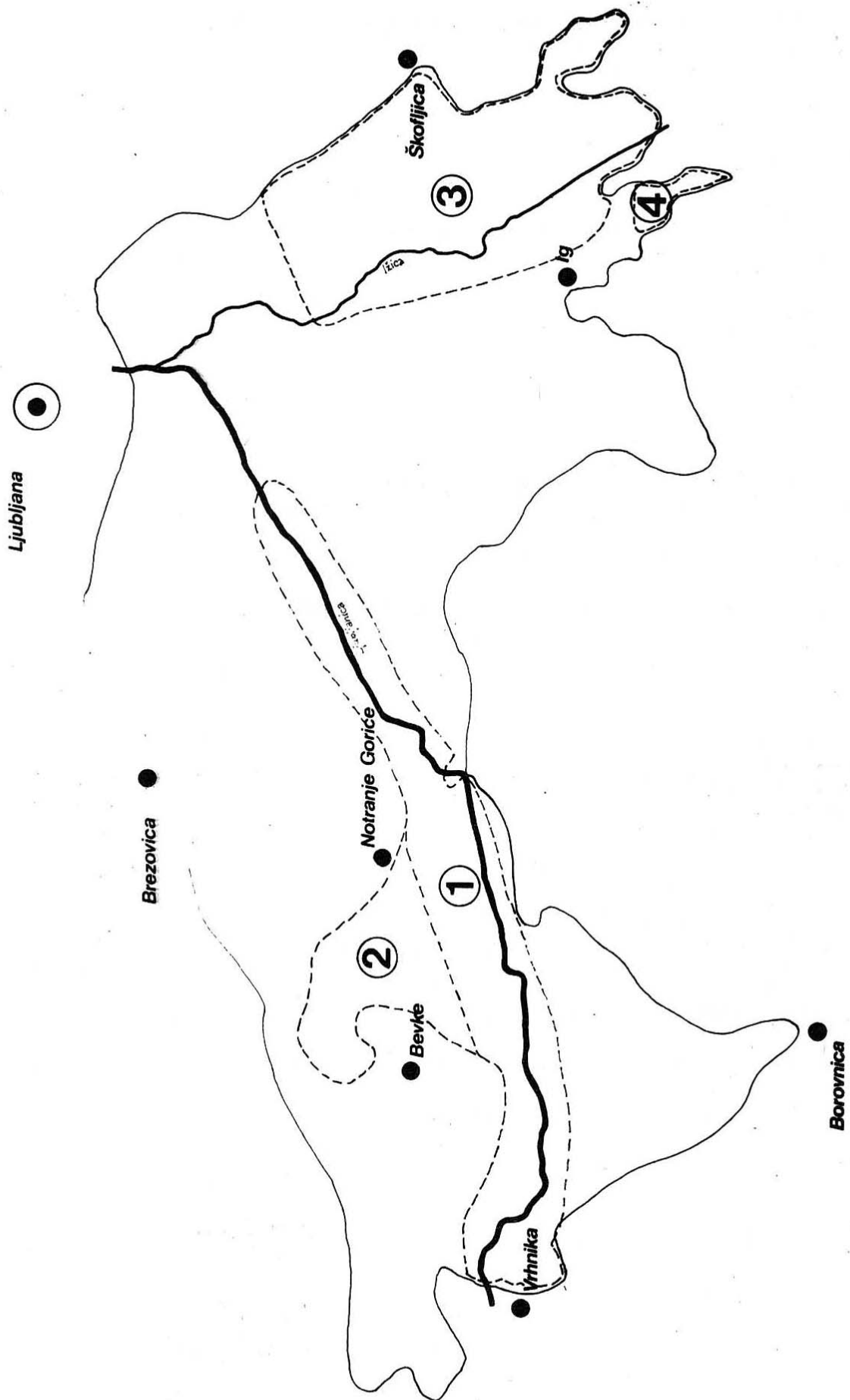
Z izgradnjo letališča bi se seveda spremenil tudi prvotni tip habitata, kar tudi ogroža nekatere vrste.

Kljub temu da možna lokacija športnega letališča ni v predelu, ki ga v tem sestavku obravnavamo, mislimo, da bi letališče negativno vplivalo na ptice obravnavanega predela. Poudariti je treba, da se vrste v neposredni bližini predela med Hauptmancami, Lavrico, Škofljico in Igom ne razlikujejo bistveno od vrst, opaženih v tem predelu. Torej je tudi med njimi nekaj redkih in ogroženih vrst ptic.

Zaradi zgoraj navedenih razlogov smo odločno proti izgradnji športnega letališča pri Črni vasi.

SKLEPI

1. V seznamu je vključenih 150 vrst ptic, od katerih je 82 nedvomnih in 11 možnih in verjetnih gnezdilcev, preletnih, poletnih in zimskih gostov pa je 57, kar pomeni, da je obravnavani predel zanimiv v vseh letnih časih.
2. V sestavku niso upoštevani podatki pred letom 1974, treba bi jih bilo obdelati, kar bi dalo popolnejšo sliko ptic tega predela. Upamo si trditi, da je zaradi spremenjenih ekoloških razmer število ptičjih vrst (gnezdilcev in negnezdilcev) občutno manjše.
3. Nekatero vrsto tega območja so za Slovenijo izredno redke, med njimi je nekaj gnezdilcev, pa tudi preletnih gostov.
4. Kljub temu da možna lokacija športnega letališča, ki naj bi bilo pri Črni vasi, ne leži v obravnavanem predelu, mislimo, da bi hrup letališča negativno vplival na ptice tega predela in se zato izrekamo proti izgradnji. Seznam opaženih vrst območja pri Črni vasi se ne razlikuje bistveno od spiska vrst, omenjenih v tem sestavku.

Slika 1: Predeli Ljubljanskega barja predlagani za zaščito
 Figure 1: The parts of Ljubljana moor suggested for protection

5. Zaradi velikega ornitološkega pomena predlagamo, da se predel med Hauptmancami, Lavrico, Škofljico in Igom zaščiti in zavaruje.

LITERATURA

Buser, S. in drugi /1983/: Ekskurzije naravoslovník krožkov. Vodnik 7, PDS, Ljubljana.

Krečič, I., Šušteršič, F., /1963/: Ptice Slovenije, Državna založba Slovenije, Ljubljana.

Matvejev, S. D., Vasić, V.F., /1973/: Catalogues faunae Jugoslaviae, Ljubljana.

Melik, A. /1963/: Slovenija, Ljubljana.

Ponebšek, B. /1934/: Slovenija na križišču selitvenih potov, I. Izvestje Ornit. observatorija v Ljubljani, Ljubljana.

Šere, D. /1981/: Pojavljanje rdečegrle cipe v Sloveniji, *Acrocephalus*, 7.

Šere, D. /1980/: Rdeči kalin gnezdi v Sloveniji, *Acrocephalus*, 1.

SUMMARY

Ljubljana moor, measuring 160 km², is located in the southern part of Ljubljana basin. Nearly 70% of the area is overgrown with moist meadows and shrubs. Here and there remains of high swamp and turf can be found. Wood is scarce, solitary trees prevail. The landscape is covered with numerous rivers, streams and ditches. The principal river is the Ljubljanica.

The article discusses ornithofauna of a small area surrounded by suburban settlements Hauptmance, Lavrica, Škofljica and Ig. The area, measuring 15 km², is significant for its nesting period and for its periods of migration and wintering. The data recorded prior to 1974 are not considered. The list includes 150 species, of which 82 are nesting birds, 11 are possible and probable nesting birds, 57 are passage migrants, summer and winter visitors.

The original habitats are endangered by melioration, intensive farming, forestation, urbanisation, building of roads, water pollution, dumping of garbage, the planned industrial zone and airport for light aircraft.

The authors suggest this area of the moor to be immediately protected.

*Andrej Sovinc
Ziljskega 7, 61000 Ljubljana*

*Dare Šere
Glinškova ploščad 12,
61 000 Ljubljana*

Ornitološki pogled na Dravograjsko jezero Ornithological viewpoint on the Dravograd lake

Branko Vreš, Davorin Vrhovnik

Članek poskuša predstaviti ptičji svet Dravograjskega jezera in njegove okolice, nekatere naravovarstvene probleme ter podati predlog za zaščito tega zanimivega močvirskega biotopa.

1. GEOGRAFSKI OPIS

Dravograjsko jezero je akumulacijsko jezero hidroelektrarne Dravograd, ki je bila zgrajena med drugo svetovno vojno (leta 1943). Pred koncem vojne je bila bombardirana, vendar so jo po vojni obnovili. Drava dela pred elektrarno veliko kljuko in se iz severne smeri obrne proti vzhodu. Na mestu, kjer je sedaj akumulacijsko jezero, je bilo pred zaježitvijo polje. Ob zaježitvi je Drava razširila svojo strugo in poplavlila okrog 21 hektarov pločne zemlje, dvignil pa se je tudi nivo podtalnice, zato so nekatere bližnje njive postale zamočvirjeni travniki. Seveda pa to stanje ni bilo trajno. Drava je s sabo prinašala ogromne količine blata in ga v tej mali ravnici odlagala, tako da se je globina jezera manjšala in počasi zapolnjevala. Pred približno dvajsetimi leti se je v tem procesu odlaganja in nanašanja blata na jezersko dno globina tako zmanjšala, da so se iz vode pokazale prve blatne površine, ki jih je takoj zaraslo močvirsko rastlinje - nastali so otoki. Tedaj se je proces sukcesije - zaraščanja otokov hitro nadaljeval. Današnje stanje je takšno, da veliko površino jezera zajemajo otoki, ki so med seboj ločeni s kanali (1 - 3 m globine), manjša plitvejša površina jezera (0,5 - 1,5 m), ki je zelo privlačna za ribolov, sama Drava pa se je bolj ali manj umaknila nazaj v svojo prvotno strugo - najgloblji del tega sestoja (8 m in več). Močvirja, ki so nastala na bližnjem Črneškem polju pod vasjo Črneče zaradi dviga talne vode ob nastanku jezera, pa se zadnja leta vedno bolj izsušujejo. Še pred desetimi leti so bila idealno mrestišče za sekulje *Rana temporaria* in navadne krastače *Bufo bufo*, ki se danes hodijo mrestiti v plitvine jezera, pri tem pa morajo prečkati krajevno cesto Dravograd - Libeliče, tako da jih v času selitev na desetine konča pod kolesi avtomobilov.

Značilno podobo otočju dajeta trst *Phragmites communis* in rogoz *Typha sp.* na večjem otoku pa se tvori tudi že pas drevja v glavnem jelševje *Alnus incana* in *Alnus glutinosa*, ki postaja domovanje za nekatere vrste ptičev, med njimi predvsem trstnic *Acrocephalus sp.* Opazila sva tudi več parov trstnega strnada *Emberiza schoeniclus*, vendar sva našla le eno gnezdo, in to v obrežnem šašju *Carex sp.*, verjetno pa je gnezdil na velikem otoku še kakšen par.

Opazovano območje je zajemalo tudi širše predele okrog Dravograjskega jezera. Na zahodni strani sega do jezera prostrano Črneško polje, ki predstavlja prvo rečno teraso, sega pa do vznožja Črneške gore, kjer leži vas Črneče (365 m). Črneška gora s svojimi vrhovi: Šteharski vrh (1018 m) in Šteknetov vrh (1061 m), kjer je rastišče divjega petelina *Tetrao urogallus*, gozdnega jereba *Bonasa bonasia* in črne žolne *Dryocopus martius*, predstavlja desni breg doline reke Drave, ki jo od bližnjega Pohorja ločuje dolina reke Meže. Le-ta se v reko Dravo zлива z južne strani takoj za HE Dravograd. Ob sotočju obeh rek leži na nekoliko dvignjeni drugi (pleistocenski) rečni terasi mesto Dravograd (352 m). To je pomembno prometno križišče v smereh proti Mariboru, Ravnam, Titovemu Velenju in Avstriji. Večji del Dravograda (na levem bregu Drave) leži ob vznožju Ojstrice (980 m) in sosednjega Goriškega vrha (950 m), kjer je bilo opisano gnezdišče krokarja *Corvus corax* v stenah Baldijeve peči. Ta pobočja, ki predstavljajo levi breg reke Drave, se proti severu dvigajo v vrh Košenjaka (1517 m), kjer poteka meja s sosednjo Avstrijo, proti vzhodu se ta nadaljuje v Dravski Kozjak oz. Kobansko.

Opisano področje je starega nastanka, geološka osnova je prakameninska (kot Pohorje), v glavnem so to skrilačci, blestniki in gnajsi, kar se seveda odraža tudi na vegetaciji. Levi breg Drave vključno s Košenjakom pokrivajo večinoma gozdovi smrekove monokulture *Picea abies* z redkimi bori *Pinus sylvestris* in macesni *Larix decidua*. Desni breg s Črneško goro je večinoma prav tako porasel s smrekovino, vendar v nekaterih predelih smreko nadomešča bukev *Fagus sylvatica*, kar povedo tudi imena Bukovica, Bukovje itd. Manjši borovi gozdički so le na ravninah rečnih terasah: na prvi terasi kot nadaljevanje Črneškega polja in na tretji rečni terasi, kjer ločujejo Viško polje od Drave. V teh gozdičkih najdemo kobilarja *Oriolus oriolus* in smrdokavro *Upupa epops*. Vsi opisani predeli so bogati lovski revirji.

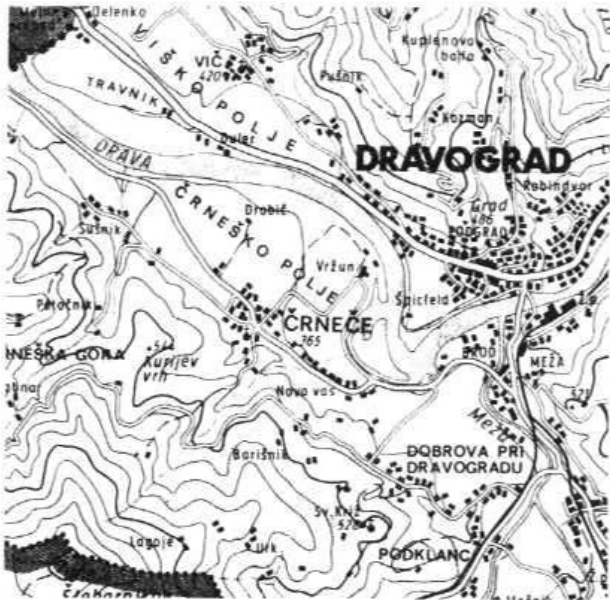
2. PODNEBJE

Podnebje je celinsko. Poznajo se tudi alpski vplivi. Kontinentalni vpliv ima obsežna Celovška kotlina - z zahodne strani pihajo vetrovi po Dravi navzdol. Podnebje je hladno zaradi hribovitega okolja (Golica, Svinja, Strojna, Pohorje). Temperatura je povprečno 2 - 3 mesece pod 0°C. Najhladnejši je mesec januar (povprečna temperatura je -4°C), najtoplejši pa julij (povprečna poletna temperatura je 16,6°C). Celoletna povprečna temperatura je 8,3°C. Vegetacijska doba traja okrog 7 mesecev. Z višjo nadmorsko višino se število hladnih dni še poveča s tem se krajša vegetacijska doba. Padavin je okrog 1000 mm na leto. Najvišje stanje vode reke Drave je pozno spomladi do zgodnjega poletja, ko se topi sneg v gorah, najnižji pa je pozimi.

3. METODIKA DELA

Pri zbiranju podatkov sva se v glavnem opirala na lastna opazovanja, ki pa sva jih primerjala tudi s podatki opazovanj nekaterih drugih ornitologov, ki so občasno obiskovali Dravograjsko jezero (kot so tov. Kunc, Verovnik, Tome, Sovinc, Šere). Ker dovoljenja za lov in obročkanje ptičev nimava, sva si morala pomagati seveda samo z opazovanjem (z daljnogledom in teleskopom), poslušanjem glasov, najdišči gnezd in nekaterimi ujetimi ali ustreljenimi primerki s strani lovcev. Zavedava se, da so zaradi tega lahko nekateri podatki vprašljivi, vendar sva se takšnim dvomljivim informacijam poskušala izogniti. Verjetno bi bilo v nekaterih takšnih primerih dobro izpopolnjevanje ornitologov s stališča lova in obročkanja ptičev, ali pa naj bodo te ugotovitve vsaj izziv za pristojne, da se sami večkrat pomudijo na takih zanimivih ornitoloških področjih.

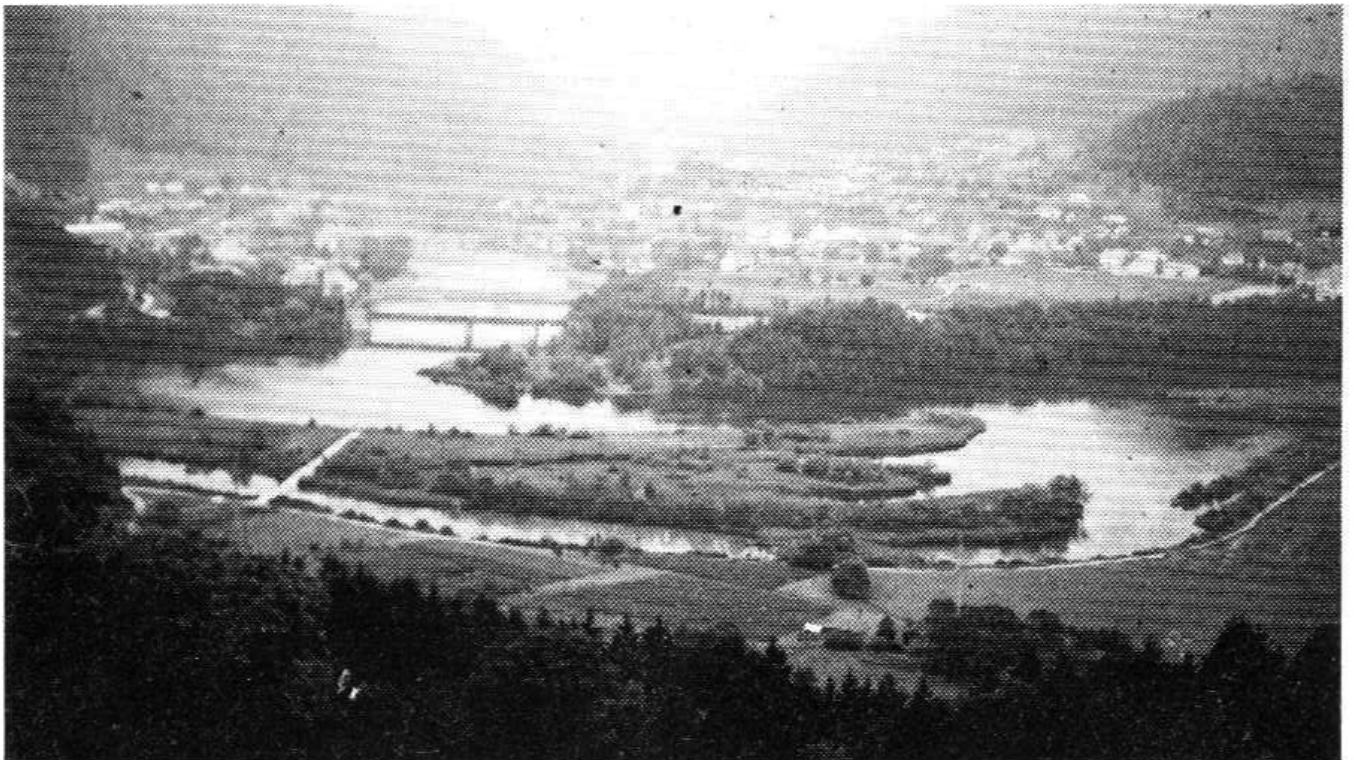
Opazovano območje je zajemalo pobočje Črneške gore na jugu, na zahodu področje ob Dravi v dolžini 3 kilometrov do meje z Avstrijo, na severu pobočja proti Košenjaku in na vzhodu do sotočja Drave in Meže, seveda pa je bil glavni poudarek na samem Dravograjskem jezeru z bližnjo okolico (Črneško polje). Seznam opazovanih vrst ptičev je širši in pestrejši, ker pač zajema različna področja opazovanja od močvirja, polj in gozdov do bližnjih hribov. Morda bi se bilo bolje omejiti samo na opazovanje jezera z njegovimi pernatimi prebivalci, vendar je to že področje obširnejšega, dolgotrajnejšega in detajlnejšega dela, najin namen v tem članku pa je le prikazati ornitološko pestrost tega predela Koroške. Omeniti je potrebno tudi to, da najina opazovanja na tem področju potekajo od leta 1980 dalje.

Slika 1: Topografski položaj Dravograjjskega jezera
 Figure 2: The topographical situation of the Dravograd lake

2. Gnezdeči labod grbec *Cygnus olor* (B. Vreš)
 2. The breeding Mute Swan *Cygnus olor*

1. Pogled na Dravograjjsko jezero (B. Vreš)
 1. The viewpoint on the Dravograd lake

4. NARAVOVARSTVENA PROBLEMATIKA

Zavod za spomeniško varstvo v Mariboru je v sklopu svojih osnutkov izdelal predlog za zaščito Dravograjskega jezera kot zoološkega rezervata z naslednjimi utemeljitvami: kot gnezdišče številnih ogroženih vodnih in obvodnih ptic, važna postaja na mednarodni selitveni poti ptic selivk, rastišče redkih vodnih rastlin in vzorčni primer nastajanja otokov. Najina opazovanja se s temi ugotovitvami ujemajo, saj je med celotnim številom opazovanih vrst ptičev (142) okrog 50 vodnih vrst - našla sva tudi gnezda nekaterih vodnih ptic, veliko število opaženih vrst pa sodi med selivke in preletne goste, ki jim je jezero v času selitev važna selitvena postaja.

Dravograjsko jezero je pod upravo HE Dravograd, ta pa dovoljuje sekanje obrežnega drevja in grmovja svojim delavcem za drva. Pred dvema letoma je takšen posek ogolil rob jezera, kar je vplivalo tudi na stalež nekaterih ptičjih vrst na otokih. Ta pas drevja in grmovja je služil ptičem za gnezdišče, skrivališče ali počivališče na preletu iz bližnjega gozda na otoke. V tem robu se je pred posekom nahajal in svatovel med drugimi tudi par malega detla *Dendrocopus minor* ki je že precej redek. Seveda se to grmovje ponovno zarašča, vendar bo potrebno še veliko časa, da se bo obnovilo prejšnje stanje.

Velik problem v času gnezdenja vodnih ptičev je tudi nihanje vodnega stanja jezera, ki se lahko dnevno spreminja - pade oz. naraste od 20 do 50 centimetrov zlasti v času večjih deževij. Dnevno spreminjanje stanja vode je odvisno od potreb HE Dravograd, ki regulira količino vode v jezeru, tako da se tu ne da nič storiti.

Ptiči so vedno bolj ogroženi tudi zaradi človeškega faktorja. Veliko je sprehajalcev ali piknikarjev, ki s svojo prisotnostjo plašijo in motijo ptice pri gnezdenju. Na srečo se najdejo med njimi tudi taki, ki jih hodijo ne samo občudovat ali fotografirat, ampak tudi hraniti. V času gnezdenja je na višku ribolovna sezona. Tako mnogi neosveščeni ribiči hote ali nehote preganjajo nekatere ptice, ki si v bližini iščejo hrano in jih s tem motijo pri ribolovu, ali pa celo uničujejo njihova gnezda. Znan je primer, ko sta dva "nadobudna" ribiča ujela in zaklala laboda, enega od skupine, ki se je pred nekaj leti naselila na jezero. Dva druga ribiča sta lansko leto (1982) ko je prvič na otokih gnezdil par labodov, iz radovednosti s kamni razbila dve jajci, tako da sta se izvalila le dva mladiča. Isti par je kljub vsemu letos na istem mestu spet gnezdil, a žal sta bila spet samo dva mladiča. Verjetno bi se vsi ribiči, ne samo nekateri, morali zavedati, da je poleg rib potrebno očitati tudi druga zanimiva bitja.

Drug problem, ki je prav tako vsesplošen, so zakoni, ki še vedno dovoljujejo odstrel že tako redkih in ogroženih vrst ptičev, ki se jim manjša njihov življenjski prostor (npr. divji petelin, kozica, puklež ...) Ta problem bi bilo treba rešiti na širšem nivoju - skupaj z naravovarstveniki in lovci. Tako se sedaj še vedno dogaja, da nekateri lovci ustrelijo že tako redko in zaščiteno vrsto ptic samo zaradi trofeje ali "češ da dela škodo", ali pa jo zaradi nepoznavanja zamenjajo s kakšno drugo vrsto. Še en pereč problem pa so race mlakarice, ki so jih lovci dve leti zapored naselili na otoke. Race so ostale napol udomačene, veliko jih ni preživelo ostre zime, ker so bile neprilagojene in odvisne od krmjenja, nekatere od njih so bile celo pohabljenе ali nesposobne za življenje. Bolje bi bilo, da bi se lovci nekoliko bolj spoznali z obstoječim stanjem in z možnostjo zaščite obstoječih vrst kot pa z vnašanjem napol udomačenih mlakaric, ki postanejo prelahke plen nekaterim nenasitnežem. Morda bi bilo le dobro, da bi bili ornitologi, naravovarstveniki - biologi, ribiči in lovci ter širša družbena skupnost malo bolj povezani.

Za konec le še tole. Namen tega članka ni kogarkoli grajati in obtoževati, želiva le prikazati vsem tistim, ki so za to pristojni, približno kakšne so sedanje razmere na jezeru ter pestrost in vrednost živega sveta tega področja, predvsem z ornitološkega stališča in podpreti predlog o zaščiti Dravograjskega jezera, kot ga je podal Zavod za spomeniško varstvo v Mariboru, da bi našim zanamcem očuvali vsaj del lepote naše narave in ohranili nekaterim živim bitjem pravico do življenja.

5. SEZNAM OPAZOVANIH VRST V OBDOBJU OD LETA 1980 DO 1984:

severni slapnik <i>Gavia arctica</i>	priba <i>Vanellus vanellus</i>
mali ponirek <i>Podiceps ruficollis</i>	kozica <i>Gallinago gallinago</i>
čopasti ponirek <i>Podiceps cristatus</i>	mali deževnik <i>Charadrius dubius</i>
črnovrati ponirek <i>Podiceps nigricollis</i>	mali martinec <i>Tringa hypoleucos</i>
veliki kormoran <i>Phalacrocorax carbo</i>	pikasti martinec <i>Tringa ochropus</i>
velika bobnarica <i>Botaurus stellaris</i>	močvirski martinec <i>Tringa glareola</i>
mala bobnarica <i>Ixobrychus minutus</i>	rdečenogi martinec <i>Tringa totanus</i>
kvakač <i>Nycticorax nycticorax</i>	črni martinec <i>Tringa erythropus</i>
čopasta čaplja <i>Ardeola ralloides</i>	zelenonogi martinec <i>Tringa nebularia</i>
mala bela čaplja <i>Egretta garzetta</i>	rečni galeb <i>Larus ridibundus</i>
siva čaplja <i>Ardea cinerea</i>	srebrni galeb <i>Larus argentatus</i>
rjava čaplja <i>Ardea purpurea</i>	sivi galeb <i>Larus canus</i>
bela štorclja <i>Ciconia ciconia</i>	črna čigra <i>Chlidonias niger</i>
labod grbec <i>Cygnus olor</i>	golob grivar <i>Columba palumbus</i>
raca mlakarica <i>Anas platyrhynchos</i>	golob duplar <i>Columba oenas</i>
konopnica <i>Anas strepera</i>	divja grlica <i>Streptopelia turtur</i>
dolgorepa raca <i>Anas acuta</i>	turška grlica <i>Streptopelia decaocto</i>
kreheljc <i>Anas crecca</i>	kukavica <i>Cuculus canorus</i>
regeljc <i>Anas querquedula</i>	navadni čuk <i>Athene noctua</i>
raca sivka <i>Aythya ferina</i>	lesna sova <i>Strix aluco</i>
čopasta črnica <i>Aythya fuligula</i>	mala uharica <i>Asio otus</i>
belooka raca <i>Aythya nyroca</i>	črni hudournik <i>Apus apus</i>
zvonec <i>Bucepala clangula</i>	vodomec <i>Alcedo atthis</i>
veliki žagar <i>Mergus merganser</i>	smrdokavra <i>Upupa epops</i>
kanja <i>Buteo buteo</i>	siva žolna <i>Picus canus</i>
kragulj <i>Accipiter gentilis</i>	zelena žolna <i>Picus viridis</i>
skobec <i>Accipiter nisus</i>	črna žolna <i>Dryocopus martius</i>
rjavi lunj <i>Circus aeruginosus</i>	veliki detel <i>Dendrocopus major</i>
ribji orel <i>Pandion haliaetus</i>	srednji detel <i>Dendrocopus medius</i>
sokol selec <i>Falco peregrinus</i>	mali detel <i>Dendrocopus minor</i>
navadna postovka <i>Falco tinnunculus</i>	vijeglavka <i>Jynx torquilla</i>
sokol škrjančar <i>Falco subbuteo</i>	breguljka <i>Riparia riparia</i>
veliki petelin <i>Tetrao urogallus</i>	kmečka lastovka <i>Hirundo rustica</i>
ruševac <i>Tetrao tetrix</i>	mestna lastovka <i>Delichon urbica</i>
gozdni jereb <i>Bonasa bonasia</i>	poljski škrjanec <i>Alauda arvensis</i>
poljska jerebica <i>Perdix perdix</i>	drevesna cipa <i>Anthus trivialis</i>
prepelica <i>Coturnix coturnix</i>	rumena pastirica <i>Motacilla flava</i>
fazan <i>Phasianus colchicus</i>	balkanska rum. past. <i>Motacilla flava feldegg</i>
mokož <i>Rallus aquaticus</i>	siva pastirica <i>Motacilla cinerea</i>
mala tukalica <i>Porzana parva</i>	bela pastirica <i>Motacilla alba</i>
grahasta tukalica <i>Porzana porzana</i>	rjavi srakoper <i>Lanius collurio</i>
zelenonoga tukalica <i>Gallinula chloropus</i>	veliki srakoper <i>Lanius excubitor</i>
črna liska <i>Fulica atra</i>	kobilar <i>Oriolus oriolus</i>

škorec <i>Sturnus vulgaris</i>	pogorelček <i>Phoenicurus phoenicurus</i>
šoja <i>Garrulus glandarius</i>	šmarnica <i>Phoenicurus ochruros</i>
sraka <i>Pica pica</i>	taščica <i>Erithacus rubecula</i>
krekovt <i>Nucifraga caryocatactes</i>	kos <i>Turdus merula</i>
kavka <i>Corvus monedula</i>	brinovka <i>Turdus pilaris</i>
poljska vrana <i>Corvus frugileus</i>	cikovt <i>Turdus philomelos</i>
črna vrana <i>Corvus corone corone</i>	carar <i>Turdus nescivorus</i>
siva vrana <i>Corvus corone cornix</i>	močvirska sinica <i>Parus palustris</i>
krokar <i>Corvus corax</i>	gorska sinica <i>Parus montanus</i>
vodni kos <i>Cinclus cinclus</i>	velika sinica <i>Parus major</i>
stržek <i>Troglodytes troglodytes</i>	čopasta sinica <i>Parus cristatus</i>
siva pevka <i>Prunella modularis</i>	menišček <i>Parus ater</i>
trstni cvrčalec <i>Locustella luscinioides</i>	plavček <i>Parus caeruleus</i>
navadni kobiličar <i>Locustella naevia</i>	brkata sinica <i>Parus biarmicus</i>
bičja trstnica <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	dolgorepka <i>Aegithalos caudatus</i>
močvirska trstnica <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	plašica <i>Remiz pendulinus</i>
srpična trstnica <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	brglez <i>Sitta europaea</i>
rakar <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	dolgoprsti plezalček <i>Certhia brachydactyla</i>
pisana penica <i>Sylvia nisoria</i>	domači vrabec <i>Passer domesticus</i>
vrtna penica <i>Sylvia borin</i>	poljski vrabec <i>Passer montanus</i>
siva penica <i>Sylvia communis</i>	ščinkavec <i>Fringilla coelebs</i>
mlinarček <i>Sylvia curruca</i>	pinoža <i>Fringilla montifringilla</i>
črnoglavka <i>Sylvia atricapilla</i>	kalin <i>Pyrrhula pyrrhula</i>
kovaček <i>Phylloscopus trochilus</i>	dlesk <i>Coccothraustes coccothraustes</i>
vrnja listnica <i>Phylloscopus collybita</i>	grilček <i>Serinus serinus</i>
gmovščica <i>Phylloscopus sibilarex</i>	čižek <i>Carduelis spinus</i>
rumenoglavi kraljiček <i>Regulus regulus</i>	lišček <i>Carduelis carduelis</i>
rdečeglavi kraljiček <i>Regulus ignicapilus</i>	zelenec <i>Carduelis chloris</i>
črnoglavi muhar <i>Ficedula hypoleuca</i>	brezovček <i>Carduelis flammea</i>
sivi muhar <i>Muscicapa striata</i>	mali krivokljun <i>Loxia curvirostra</i>
navadni kupčar <i>Oenanthe oenanthe</i>	trstni strnad <i>Emberiza schoeniclus</i>
repaljščica <i>Saxicola rubetra</i>	rumeni strnad <i>Emberiza citrinella</i>
črnoglavi prosnik <i>Saxicola torquata</i>	

SUMMARY

The Dravograd lake, measuring 21 ha., is a big artificial lake serving the hydro-electric power plant Dravograd, which was built in 1943. About 20 years ago the level of the river decreased to such an extent that in some parts the land originally flooded started to appear above the surface. Now this reemerged land is overgrown with reeds, sedges and alders.

In the years 1980 - 1984 the authors were watching 151 species of birds at the lake. The following nesting birds, rare in our country, breed in the reeds: the Reed Bunting *Emberiza schoeniclus*, the Reed Warbler *Acrocephalus scirpaceus*, the Savi's Warbler *Locustella luscinioides*. It is also the only breeding site of the Mute Swan in Slovenia.

The Institute for the Preservation of Monuments in Maribor has already prepared a proposal for the protection of the Dravograd lake as a zoological reservation.

Vrhovnik Davorin
Črneče 70, 62370 Dravograd

Vreš Branko
Črneče 29, 62370 Dravograd

Pojavljanje zimske race
***Clangula hyemalis* v Sloveniji**
Occurrence of the Long-tailed
Duck *Clangula hyemalis* in
Slovenia

Ko sem 14. 11. 1983 pregledoval posledice pogina ptic na Ptujskem jezeru (gled *Acrocephalus* št. 17 - 18), mi je pozornost pritegnila skupina osmih rac, ki so se spretno potapljale za hrano. Po daljšem opazovanju z daljnogledom nisem mogel ugotoviti njihove identitete. Naslednjega dne sem ob boljši svetlobi zopet opazoval race. Izkazalo se je, da gre za zimske race *Clangula hyemalis* vendar me je nekoliko begal barvni vzorec, ki se je razlikoval od slike v Henzeljevem priročniku, prav tako pa niti pri enem primerku nisem opazil za samca značilnih dolgih repnih peres. 19. 11. 1983 se je število rac povečalo na 10 primerkov. Nazadnje sem primerek zimske race opazoval 17. 12. 1983 in ga tudi fotografiral. Posnetke sem poslal tov. Geistru, ki je raco na diapozitivu določil za zimsko raco z dopolnilom, da se fotografirani primerek goli in je zato brez dolgih repnih peres.

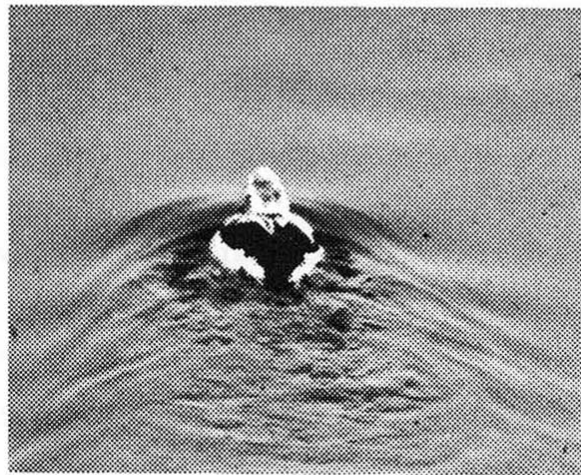
Zimska raca je severnoevropska vrsta. Čez poletje se zadržuje v sibirski tundri in skandinavskem delu Evrope, predvsem na priobalnem pasu Norveške in Švedske, kjer tudi gnezdi. Posamezni osebki se pozimi pomaknejo globlje na jug, priletijo do Sredozemskega in Črnega morja. Do sedaj je bila vrsta redkeje opazovana v Sloveniji, zasledili pa so jo tudi v ostalih republikah.

Raca se zadržuje na morski obali, jezerih in rekah, hrani se z manjšimi ribami, mehkužci, členonožci in njihovimi ličinkami.

3.,4. Zimska raca *Clangula hyemalis* na Ptujskem jezeru jeseni 1983 (F. Janžekovič)

3.,4. Long-tailed Duck *Clangula hyemalis* on the Lake of Ptuj, autumn, 1983

PODATKI O DO SEDAJ OPAZOVANIH ZIMSKIH RACAH V SLOVENIJI:

Št. N	datum date	kraj place	pisec recorder
1.	v zimskem času	/	Freyer/1842
2.	1885	Cerkniško jezero	Schulz/1890
3.	1905	Lovrenc na Pohorju	Reiser/1925
4.	v zimskem času	/	Matvejev, Vasić/1973

PODATKI O ZIMSKI RACI, KATERE HRANI PMS V SVOJI ZBIRKI:

Št. N	datum date	kraj place	spol in starost sex and age
1.	nov. 1885	Cerkniško jezero	
2.	15. feb. 1930	Ljubljansko barje	juv.
3.	1930	Kresnice - Litija	ad.
4.	10. jan. 1945	okolica Ljubljane	juv.

Ptujsko jezero postaja vse važnejša ornitološka postojanka, saj s svojo veliko površino privablja vse na tem geografskem predelu živeče ptice. Zatočišče pa nudi tudi redkim preletnikom. Vendar je to le navidezno zatočišče, saj jezero ob hitrih spremembah postane past. Pomembno vlogo igrajo tudi lovci, ki nasilno "vzpostavljajo" ravnotežje na jezeru.

SUMMARY

*On the artificial lake of Ptuj a group of long-tailed ducks *Clangula hyemalis* wintering from November 14 to December 17, 1983. The table indicates the extreme rarity of the Long-tailed Duck in Slovenia (the last watching recorded was in 1945).*

LITERATURA:

Freyer, H. /1842/: Fauna der in Krain bekannten Säugethiere, Vögel, Reptilien und Fische. Laibach.

Matvejev, S.D., V.F. Vasić /1973/: Catalogus faunae Jugoslaviae. Aves. SAZU Ljubljana.

Reiser, O. /1925/: Die Vögel von Marburg an der Drau. Graz.

Schulz, F. /1890/: Verzeichnis der bisher in Krain beobachteten Vögel. Laibach.

*Franc Janžekovič,
Šukovci 27, 62281 Markoveci*

Ornitološkimi raziskavam v dolini Mure na rob

A marginal contribution to ornithological research on the Mura valley

V letu 1983 smo opravili dve ekskurziji v dolino Mure, in sicer od 19. do 22. 4. in od 16. do 19. 5. Naš cilj je bil popis in vrednotenje populacij vretenčarjev v bližnji okolici Mure, od Dolnje Bistrice do Apač na zahodu, za potrebe predvidenih večjih posegov v te predele (gradnja verige murskih elektram). Pri popisu ptičev je sodeloval kolega Dare Šere. Poročilo o opravljenem delu smo posredovali naročniku, Zavodu za spomeniško varstvo v Mariboru, Slomškov trg 6. Podatke smo posredovali tudi OAS.

Popis ptičev zajema 87 vrst, popisovali pa smo jih na naslednjih lokalitetah: Dolnja Bistrica, Mota pri Ljutomeru, Bunčani pri Veržaju, Hrastje Mota, Turjanci in Apače. Pozornost je bila usmerjena predvsem na predele ob Muri, ki so večinoma zaraščeni z drevjem in grmovjem. V nasprotju z bogato avifavno teh predelov pa so okoliška polja s ptiči presenetljivo siromašna, tako tudi ob Dolnji Bistrici in ob Moti pri Ljutomeru, kjer smo se zadrževali najdlje. Za ilustracijo, da so rezultati popisov (beri življenjski pogoji) za nekatere vrste porazni, omenimo samo nekatere najznačilnejše:

Kanja *Buteo buteo* kljub pozornosti smo jo registrirali samo dvakrat, obakrat posamezen osebek (Dolnja Bistrica in Hrastje Mota).

Navadna postovka *Falco tinnunculus*: naleteli smo samo na en par na polju ob Moti.

Jerebica *Perdix perdix*: par se je zadrževal na polju ob Moti.

Prepelica *Coturnix coturnix* zaradi oglašanja je njeno odkrivanje enostavno. V vseh dneh smo jo slišali samo dvakrat, ena je pela na travniku v Trebežu pri Dolnji Bistrici, druga pa naslednji dan ob Moti.

Poljski škrjanec *Alauda arvensis* edini škrjanec, s katerim smo se srečali, je 17. 05. pel na polju pri Dolnji Bistrici.

Omenili smo samo nekatere vrste, za katere smo pričakovali, da bodo mnogo številnejše. Drugo vprašanje pa je, kako je z nekaterimi vrstami, ki jih sploh nismo srečali, npr. z zlatovrankami. Zanimivo bi bilo zvedeti, kako je bilo v preteklosti z njihovo prisotnostjo v teh predelih.

Janez Gregori
Prirodoslovni muzej Slovenije
Prešernova 20, Ljubljana

SUMMARY

Because a chain of hydroelectric power plants is planned for the Mura river, a group of ornithologists of the Natural Science Museum of Slovenia decided to record birds in the region of the Mura. They were surprised to find that the bird population on nearby fields was quite low when compared with the regions along the river. The author provides data for some species of birds which are expected to be found in a field habitat.

The Skylark *Alauda arvensis* for example, was heard only once in the course of six days in this area and this can certainly be attributed to intensive farming.

Ekskurzija na ormoško akumulacijsko jezero

Excursion to the Ormož artificial lake

Dne 13.9.1981 sem bil od 10^h - 13.05 ob Ormoškem akumulacijskem jezeru. V tem času sem opazil zelo zanimive vrste ptic, zato bo koristno, da jih tudi omenim. Na področju ob zahodnem delu jezera sem opazil *Podiceps cristatus* (3-5 primerkov), *Podiceps ruficollis* (10 primerkov) in *Podiceps nigricollis* (1 primerk). Na suhih vejah, ki so štrlele iz vode, se je mudilo 12 primerkov vrste *Ardea cinerea*. Od rac sem ta dan na jezeru opazil samo 2 vrsti: *Anas platyrhynchos* in *Anas crecca*. V samem trstju pa opazil *Fulica atra* (50 primerkov) in nekaj *Gallinula chloropus*. Na nasipu ob jezeru je bil stalno prisoten 1 primerk *Tringa hypoleucos*.

Ker je bilo tega dne stanje vode precej nizko, sem s čolnom obšel mesta, od koder se je umaknila voda. Na takšnih otočkih sem opazil vrsto *Calidris minuta* (3 primerke), a iz trstja je vzletela jata *Callinago gallinago* (10 primerkov). Iz čolna sem zlasti ob nasipu (pri sladkorni tovarni) opazoval čigre in galebe. Zelo dobro sem videl *Chlidonias niger* (20 primerkov) in *Larus ridibundus* (2 primerka). Med temi pticami sem tedaj prvič opazil galeba vrste *Rissa tridactyla*. Na perutih se je videla črna progga in jasna črna progga na vratu. Po velikosti je bila komaj opazno večja od vrste *Larus ridibundus*. Da je bila na jezeru odkrita ta vrsta, je za Slovenijo vsekakor dragoceno in zanimivo (prvič po letu 1879, op. urednika).

Prav tako sem v strstju opazoval primerke vrste *Acrocephalus schoenobenus* in *Remiz pendulinus*, medtem, ko sem na vrbi videl *Acrocephalus palustris*. V gozdu ob jezeru sem opazoval tele vrste: *Dendrocopus minor*, *Pica Pica*, *Garrulus glandarius*, *Cervus cornix*, *Sylvia atricapilla*, *Muscicapa striata*, *Turdus merula*, *Aegithalos caudatus*, *Parus major* in *Parus caeruleus*.

Na preletu sem videl *Streptopelia decaocto*, *Columbia palumbus*, *Motacilla alba*, *Sturnus vulgaris*. Ob hišah pa sem

opazil še manjše število primerkov vrste *Hirundo rustica* in *Delichon urbica*.

Ta samo nekajurni izlet je prikazal pomen Ormoškega akumulacijskega jezera kot ekosistema, zato se takoj postavljajo vprašanja v zvezi z njegovo zaščito.

Gordan Lukač,
Dj. Salaja 13 a
42000 Varaždin

SUMMARY

The Ormož lake is an artificial lake of the river Drava. Because it is very shallow, it is of extreme interest to a number of aquatic birds. On September 13, 1981 a young specimen of the Kittiwake was observed, which represents the second datum recorded for Slovenia since 1879.

Vprašanja ornitološkega atlasa: *Lullula arborea*

Puzzles of the ornithological atlas: *Lullula arborea*

POJASNILO

Oglašam se zaradi pojasnila o opažanju hribskega škrjanca *Lullula arborea* v kvadrantu 14/43.

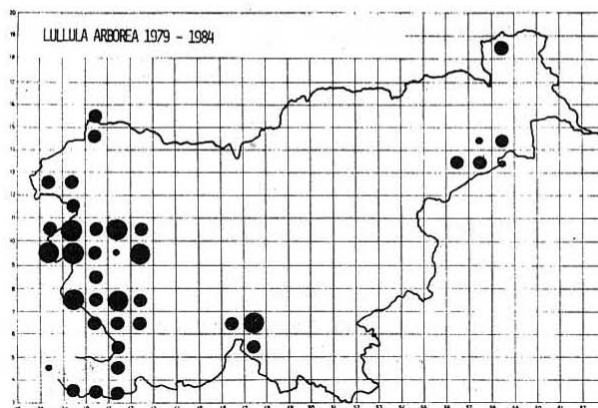
Dne 15. maja 1983 sem prečkal pobočje Stola kakih 300 metrov pod vrhovm, tam, kjer je na pobočju le še redko ruševje. Sredi neobrasle čistine mi je izpod nog zletela ptica velikosti vrabca, prsteno rjave barve. Ker je hlinila poškodbo peruti, sem vedel, da stojim povsem blizu gnezda. To je bilo povsem zakrito s travo, ki je rasla s previsne ruše. Gnezdo je bilo v celoti iz suhe trave, v njem pa 4 jajca svetlo sive barve in z nagosto posejanimi rjavimi pikami. Na kosu papirja sem označil dolžino in širino jajc. Ko sem doma ugotovil dimenzije 17 x 24 mm, sem menil, da gre zaradi visoke lege gnezda (1700 m) za hribskega škrjanca.

Boris Kozinc, 64248 Lesce, Hraše 1a

KOMENTAR K POJASNILU

Do sedaj zbrani podatki o razširjenosti hribskega škrjanca *Lullula arborea* v Sloveniji kažejo zelo nenavadno sliko. Kot je razvidno iz prikazane distribucije, živi strnjeno v zahodnem delu Slovenije z dvema ločenima populacijama v okolici Ribnice in v okolici Ptuja. Nekoliko se oddaljujeta tudi podatka iz okolice Kranjske gore, ki pa bržkone pripadata zahodnoslovenski populaciji.

Biotop hribskega škrjanca predstavljajo suhe planote z redkim drevjem in grmovjem. Tako bi visokogorski travniki na Stolu sicer utegnili ustrezati, zlasti še zaradi bližnjega ruševja, vendar mera jajc ne govori za hribskega, temveč za poljskega škrjanca *Alauda arvensis*. Jajca hribskega škrjanca so manjša, merijo povprečno 21,6 x 16,3 mm, poljskega pa 24,1 x 16,8 mm (Koeher 1972).

Slika 1: Gnezditvena razširjenost hribskega škrjanca *Lullula arborea* v Sloveniji 1979-84 (Vir: OAS)

Figure 1: The Breeding distribution of the Wood Lark *Lullula arborea* in Slovenia 1979 - 84

Tudi nadmorska višina govori, čeravno presenetljivo, prej za poljskega kot hribskega škrjanca. Po podatkih švicarskega ornitološkega atlasa (Schifferli, Géroudet, Winkler 1980) gnezdi hribski škrjanec v Juri od 600 do 1600 m visoko, v Wallisu pa od 520 do 2040 m visoko, medtem, ko gnezdi poljski škrjanec v osrednjih Alpah celo nad 2600 m visoko. Upoštevajoč te podatke, bo vsekakor potrebno preveriti tudi verodostojnost naših podatkov s Ptujskega polja.

Sicer pa determinacija ne bi smela biti vprašljiva, saj se vrsti zelo dobro ločita po petju.

LITERATURA:

- Hoehner, S. (1972): Gelege der Vögel Mitteleuropas Verlag J. Neumann-Neudamm KG, Melsungen.
Schifferli, A., Géroudet, P., Winkler, R. (1980): Verbreitungs Atlas der Brutvogel der Schweiz Schweizerische Vogelwarte, Sempach.

Iztok Geister

Iz ornitološke beležnice

From the ornithological note-book

ČOPASTI PONIREK *Podiceps cristatus*

Brez dvoma so na Cerkniškem jezeru Levišča (severno od vasi Otok) med ornitološko najpomembnejšimi predeli. Voda se tu zadržuje najdlje, gosto trstje in šaši pa nudijo potrebno kritje številnim vodnim pticem, ki se zatečejo sem. Predvsem je to pomembno takrat, ko začne voda upadati, mladiči pa še niso sposobni leteti. Proti večeru 14. 6. 1983 sem v Leviščih opazoval par čopastih ponirkov, ki je prilaval iz trstja na odprto vodo, ob starih dveh pa so bili trije progasti mladički. Potrjeno je torej gnezdenje čopastega ponirka tudi na Cerkniškem jezeru. (tega leta je 1 par gnezdil tudi pri Dolenjem jezeru, opazovan 1.6., op.ur.)

Janez Gregori,
Podkoren 72, Kranjska gora

KVAKAČ *Nycticorax nycticorax*

4.4.1984 si v kratkem predahu po tridnevnem deževju nisem mogel kaj, da ne bi skočil v Bobovek. Ni mi bilo žal. V gmovju ob pretoku iz "ledvičke" v povojno jezero sta čepela dva kvakača. Prav počasi in dostojanstveno sta se dvignila, ko sem se jima približal na dobrih 10 metrov. Pa nista letela daleč. Zdrknila sta v gmovje, oddaljeno kakšnih 50 metrov. To je bilo po letu 1973 moje tretje srečanje s kvakači v Bobovku.

Iztok Geister,
64202 Naklo, Pokopališka 13

RJAVA ČAPLJA *Ardea purpurea*

20.6.1980 sem na Ljubljanskem barju med Škofljico in Igom opazil na zamočvirjenem travniku primerek rjave čaplje. V tem primeru gre verjetno za spolno nedozorel primerek, zanimiv pa je tudi datum opazovanja.

Dare Šere,
Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana

ČRNA ŠTORKLJA *Ciconia nigra*

Črna štorclja spada med najredkejše ptice Evrope. Živi samo tam, kjer so prostrani gozdovi in vode polne rib. Gnezdo gradi na drevju. Z izginjanjem gozdov postaja vse redkejša. Na jugu Evrope se je prilagodila in gnezdi v nepristopnem skalovju (v Makedoniji). V Sloveniji poznamo za zdaj samo eno gnezdo v Krakovskem gozdu v dolini Krke. Par teh ptic sem opazil 7.7.1983 v dolini Save med Lazami in Kresnicami. Nadaljnje podatke sta mi dala tovariša M. Gorenc in M. Podbevšek, uslužbenca Zavoda za ribištvo Slovenije, ki sta 11. 8. 1983 videla 6 črnih štorcelj na plitvini Save pod gradom Pogankom blizu vasi Hotič. Tovariš Podbevšek jih je poskušal fotografirati, a ni uspel.

Črne štorclje običajno izvalijo štiri mladiče. Ker so videli šest ptic skupaj, kaže, da je leta 1983 črna štorclja gnezdila nekje v okoliških gozdovih in uspešno izpeljala mlade. Sava ima tu veliko rib, zlasti v mrtvih rokah in regulacijskih bazenih poleg struge. Na tem področju bo treba naslednjo pomlad, že aprila, poiskati gnezdo tega para črnih štorcelj. O pojavljanju črne štorclje v Sloveniji glej tudi prispevek v *Acrocephalus* št. 2/1980 (op. ur.)

Dr. S.D. Matvejev
61000 Ljubljana, Milčinskega 14

ČRNA ŠTORKLJA *Ciconia nigra*

Dne 25.9. 1983 sva skupaj s kolegom Francem Janžekovičem pri lovu črnoglavk *Sylvia atricapilla* in vrbjih listnic *Phylloscopus collybita* ob Dravi v Bukovcih pri Ptujju, v zraku opazila primerek odrasle črne štorclje. Štorclja je v višini 200 m v čistem in jasnem ozračju zaokročila nad nama. Nato se je začela dvigati, potem pa je izginila v smeri akumulacijskega jezera Ptuj.

Borut Štrumberger, Cirkulane 41,
62282 Cirkulane

RJASTA RACA *Tadorna ferruginea*

Na zbiljskem akumulacijskem jezeru HE Moste na Savi pri Medvodah sva 17.3.1984 ob 11.15 opazila rjasto raco. Stala sva na vrhu strmega desnega brega nedaleč od centrale. Najprej sva zaslišala nenavadno močan glas "ong...ong", nato pa vide-la kakih 20 metrov pod nama veliko plovko rjavo-črno-bele barve v letu. Z daljnogledom sem jo spremljal proti čolnarnici, od koder se je vrnila in spet letela mimo naju. Potem je odletela proti jezu. Zaradi sonca iz iste smeri je nisem več spremljal z daljnogledom.

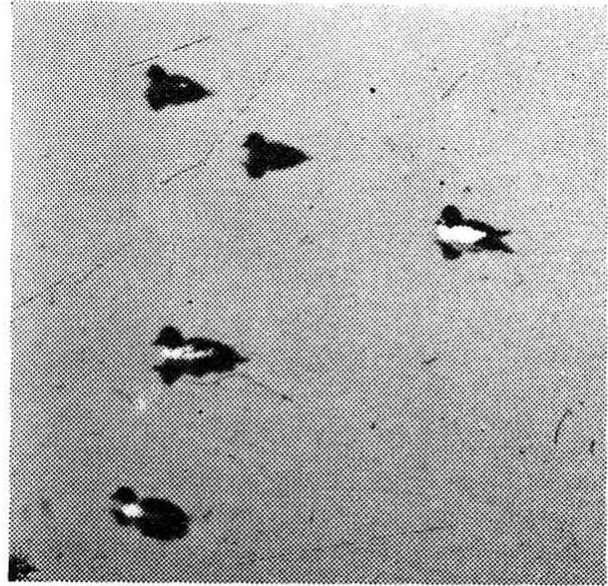

Rjasto raco sem videl dvakrat leta 1971 pri stepnih jezerih na Krimu. Doma sva ugotovila, da ta glas ustreza glasu z etalonskega magnetofonskega traku. Naslednjega dne (18.3.) sva z J. Gregorijem na istem mestu klicala rjasto raco z magnetofonskim posnetkom, vendar je nisva ponovno videla. Ta stepna azijska rasa je bila tokrat prvič opažena v Sloveniji. V Jugoslaviji so jo videli v Vojvodini (1961), v Dalmaciji (1861, 1904) in v Hercegovini (1968).

Dr. S.D. Matvejev
Sabina Vetelj
61000 Ljubljana, Milčinskega 14

ZVONEC *Bucephala clangula*

21.1.1984 sem videl dopoldne okrog enajstih 5 zvoncev *Bucephala clangula*, ki so se zadrževali na Zbiljskem jezeru okrog 500 metrov nad jezom medvoške hidrocentrale. Rase, med katerimi so bili trije samci in dve samici, so plavale nekaj časa na gladini, nato pa so se pričele

potapljati pod vodo, kjer so ostajale precej dolgo. Ptice so se zadrževale na jezeru že 14.1., samo, da jih je bilo tedaj 6 (4 samci, 2 samici), op.ur.

Jurij Kurillo
Vreškova 5, 64000 Kranj

SRŠENAR *Pernis apivorus*

16.7.1972 sem na Štefanji gori (770m) pod Krvavcem obročkal v gnezdu dva mladiča sršenarja. Gnezdo je bilo na smreki in približno 8 m od tal. To gnezdo z mladiči sem ponovno obiskal 12.8.1972 in v gnezdu sta bila še zmeraj oba mladiča, s to razliko da sta bila že velika kot starša.

17.7.1973 sem v tem istem gnezdu našel dve jajci, ki sta bili že naključni, iz jajc obeh pa je bilo slišati čivkanje mladičev.

Dare Šere,
Glinškova ploščad, 61000 Ljubljana

RDEČENOGA POSTOVKA *Falco vespertinus*

10.5.1983 sem na vrbovju ob Savi v Stožicah opazoval samico rdečenoge postovke. Občasno se je spustila na tla, nato pa je zletela nazaj na vejo. Ker ni bila videti plašna, sem se ji zelo približal, nato pa je zletela čez Savo.

Dare Šere,
Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana

NAVADNA POSTOVKA *Falco tinnunculus*

14.1.1984 sem na drevesu ob Ižanski cesti v smeri proti Igu pri Ljubljani opazil sedečo navadno postovko. Zunanja temperatura je bila -5°C , snežna odeja pa je bila visoka 20 cm.

Dare Šere,
Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana

PREPELICA *Coturnix coturnix*

Na Cerkniskem jezeru in v okolici že več let zasledujem življenje ptičev. Prepelico lahko označim kot zelo redko, saj sem kljub pozornosti naletel nanjo le dvakrat, obakrat na kulturnem polju. Zato je bilo toliko prijetnejše srečanje z njo 9.6.1983 na Dojicah, barjanskem predelu ob jezeru blizu Lipsenja, kjer so se oglašali trije samci. Vlažni predeli postajajo torej pomembni tudi za zatočišče prepelice, ki ji je tu zagotovljena vsaj potrebna varnost. V preteklih letih prepelice na Dojicah nisem zasledil.

Janez Gregori,
Podkoren 72, Kranjska gora

BELOČELI DEŽEVNIK *Charadrius alexandrinus*

Ni dolgo tega, kar sem v reviji Seevögel opazil skico, iz katere je razvidno, da se beločeli deževnik z Nežiderskega jezera v Avstriji na svoji poti proti prezimovališču v Maroku in nazaj seli tudi preko dela našega ozemlja, in sicer preko Gorenjske. Seveda sem takoj pomislil na Blejsko in Bohinjsko jezero, zlasti še, ker sem pred mnogimi leti opazoval neznane deževnike na Bledu, pa tudi neki deževnik iz Bobovka je ostal nedeterminiran. 26.3.1984 sem se po dežju napotil na poplavljen travnik med Naklom in Strahinjem, kjer je ob dežju vselej kaj videti.

Tokrat sem splašil dva martinca: zelenogega in rdečenogega. Potem pa sem opazil, da nekdo teka pred mano. Bil je deževnik, samo kateri? Ustavil se je na krtini in me opazoval, tako da mi je kazal hrbet. Kaj je s črto, sem si govoril, ali je prekinjena ali ni. Noge je imel temne, kljun prav tako, bela maroga je bila neprekinjena, sploh pa je bil videti veliko bolj siv kot sta siva ostala dva deževnika (navadni in komatni). Mislil, da ni bil nihče drug kot samica beločelega deževnika. Za to govori konec koncev tudi datum opazovanja, saj se po podatkih iz revije Seevögel beločeli deževnik vrne na Nežidersko jezero že konec marca, navadni in komatni pa se vrmeta v svoja gnezditvena prebivališča približno dva tedna kasneje.

Iztok Geister,
64202 Naklo, Pokopališka 13

PRIBA *Vanellus vanellus*

24. 12. 1983 sem na poplavljenih travnikih Sig pri Vevčah opazoval jato rečnih galebov *Larus ridibundus*. Bilo je 80 - 90 primerkov različnih starosti. V želji, da bi si podrobneje ogledal neznanega večjega galeba, ki je plaval med rečnimi galebi, sem del jate splašil, ko sem jim prišel preblizu. Šele takrat sem opazil pribo *Vanellus vanellus*, ko je z značilnimi klici splašena preletela na nasprotni breg Ljubljanice. Priba se ne pojavlja prav pogosto v Sigah, sploh pa ne tako pozno.

Tomaž Jančar,
Cesta v Kostanj 3, Hrušica
61110 Ljubljana-Moste

MALI ŠKURH *Numenius pheopus*

12. 04. 1984 sem v težkem, oblačnem, proti večeru se nagibajočem popoldnevu obiskal poplavljen travnik med Strahinjem in Naklom. Splašil sem precej veliko ptico, ki se je v višini kakšnih 5 metrov s počasnimi zamahi peruti spretavala približno 30 metrov mimo mene. Sprva sem pomislil na predstavnika iz rodu *Limosa*, toda tudi brez daljnogleda sem razločno videl dolg upognjen kljun, dovolj, da sem v imenitnem gostu prepo-

znal škurha. Ko se je v oddaljenosti kakšnih 50 metrov pozorno me motreč sprehajal po kolovozu, sem občudoval njegovo elegantno hojo in vitko postavo in se prepričal, da je za velikega škurha prevelik, pa tudi kljun se je upogibal šele proti koncu in ne v velikem loku kot pri arquati. Kateri od preostalih dveh škurhov, mali ali tenkokljuni, bi utegnil biti, nisem mogel ugotoviti, ker za malega škurha značilne maroge nisem opazil. Ko sem se mu preveč približal, je odletel kakšnih 200 metrov stran.

Ogledal sem si tla, kjer se je zadrževal, in našel nekaj kvadratnih metrov veliko blatno površino z odtisi stopal in dobro vidnimi sledovi vbodljajev s kljunom. Z merilom za merjenje peruti sem izmeril sledove stopal in kljuna, sled srednjega prsta je bila dolga 40 mm, levega 28 in desnega 35 mm, sled zakmelega prsta pa je merila 12 mm. Odprtina vbodljaja je bila velika 8x3 mm.

Ker sem pričakoval, da se bo škurh vrnil na to daleč naokoli edino primerno mesto za prehranjevanje, sem počakal, da se je zmračilo. Tedaj sem pred muljasto lužo namestil 12 metrov dolgo najlonsko mrežo. Obšel sem nekaj travnikov in njiv, da bi prišel škurhu za hrbet, vendar zaman. Ko pa sem drugič prišel do mreže, bila je že trda tema, mi je spred nog splahutalo nekaj velikega, kar se je v naslednjem trenutku že belo zasvetilo v mreži. To, kar je bilo v mreži, sem zgrabil z obema rokama. Ko bi skrivnostne ptice z dolgim kljunom zdaj ne držal v rokah, ne bi verjel, da se mi je s tako lahkoto na tako velikem travniku posrečil tako zanimiv podvig. Ker je zaradi dolžine in krhkosti njenega kljuna nisem upal strpati v vrečko, sem jo kar v naročju, kot kokoš, odnesel domov. S pomočjo presenečenih otrok sem jo obročkal in po zdaj dobro vidni marogi določil za malega škurha. Toda kar brž sem ga odnesel nazaj, na kraj, kjer sem ga bil ujel in ga izpustil, da je odletel v noč, svojim daljnim prebivališčem naproti.

Iztok Geister,
64202 Naklo, Pokopališka 13

PLANINSKI HUDOURNIK *Apus melba*

3.5.1983 sem na Ledinah pri Ratečah (870 m) na Gorenjskem opazil dva planinska hudournika, ki sta se spreletavala nad vodno gladino.

Dare Šere,
Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana

ČRNA ŽOLNA *Dryocopus martius*

19. 02. 1984 sem dopoldne okrog desetih dalj časa opazoval črno žolno v mešanem gozdu nedaleč od kranjskega pokopališča. Spreletavala se je z drevesa na drevo, večino časa pa je prebila na deblih suhih smrek, s katerih je luščila skorjo v velikih zaplatah. Pri tem delu ji je dolgo časa sledila kot "prisklednica" čopasta sinica *Parus cristatus*, ki ji je žolna v zasneženem dopoldnevu očitno pripravila dobrodošlo malico. Po glasovih sodeč sta se zadrževali na tem kraju dve žolni, od katerih je bila ena zanesljivo samec.

Jurij Kurillo,
Kranj, Vrečkova 5

SKALNA LASTOVKA *Ptyonoprogne rupestris*

8. 10. 1983 sem v Kobaridu opazil dvoje svetlo rjavih lastovk, ki sta krožili okoli cerkvenega zvonika. Ko sem si z daljnogledom поблиže ogledal ti dve lastovki, sem ugotovil, da je to moje prvo srečanje s skalno lastovko.

Dare Šere,
Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana

SRPIČNA TRŠTNICA *Acrocephalus scirpaceus*

Vzhodni del Levišč na Cerkniskem jezeru gosto porašča visoko trstičje. 15.6. 1983 sem se ob bregu zadrževal več ur, ves čas pa je v trstju vztrajno pela srpična trstnica. Do tega dne je nisem registriral nikjer na Cerkniskem jezeru. Glede na biotop in čas registriranja je njeno gnezdenje verjetno.

Janez Gregori,
Podkoren 72, Kranjska gora

MLINARČEK *Sylvia curruca*

20. 7. 1983 sem pri Vodnikovi koči (1805 m) v Triglavskem narodnem parku našel gnezdo mlinarčka, v katerem je bilo pet mladičev, ki so že nameravali zapustiti gnezdo. Kljub temu mi je uspelo vse mladiče obročkati v gnezdu. Gnezdo je bilo dober meter od tal v vrhu rušja *Pinus maghus* in sploh ni bilo skrito, pa vendar sem ga iskal precej časa. V bližnjem rušju sem ujel tudi mladega mlinarčka, ki se je verjetno že prej zvalil v kakem drugem gnezdu.

Dare Šere,
Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana

BELOVRATI MUHAR *Ficedula albicollis*

Ne morem vam povedati, kakšno senzacija je zbudil v Naklem belovrati muhar. I. Posavec iz zaselka Jarše mi je v gostilni povedal, da se že nekaj dni zadržujejo v okolici njegovega doma nenavadno obarvana ptica, ki da je gotovo ušla kakšnemu gojitelju. Po pripovedovanju sodeč, sem pomislil na kakšnega redkega črno belo obarvanega kupčarja. Kajpak sva šla takoj pogledat, kaj bi utegnilo biti, kar je pritegnilo tolikšno pozornost. Zaslišala sva soseda I. Pipana, ki je ptico opazoval že tri dni zapored na svojem vrtu in jo je tudi zelo natančno opisal. V priročniku je s prstom pokazal na belovratega muharja.

Proti večeru pa me je I. Posavec prišel iskat, naj si grem brž pogledat skrivnostno ptico, ki da se je zopet pojavila v bližnjem sadovnjaku. Samec belovratega muharja je posedal po spodnjih vejah jablan, odkoder se je spuščal na tla po hrano. V smeri, kjer sva ga videla večkrat poleteti, sva namestila mrežo. Žal pa se je muhar medtem oddaljil od kraja lovljenja in tudi predvajani posnetek oglašanja ga ni zadržal ali pritegnil.

Mislím, da je bilo letošnje leto leto muharjev, vsaj kar zadeva spomladanski prelet teh ptic. Tako sem letos nenavadno dolgo opazoval številne črnoglave muharje *Ficedula hypoleuca*: prvega 22.4. in zadnjega 12.5. Belovrati muhar *Ficedula albicollis*, ki je bil v Naklem in okolici letos prvič opazovan, se je pri nas zadržal od 12. do 17. aprila.

Iztok Geister,
64202 Naklo, Pokopališka 13

BRKATA SINICA *Panurus biarmicus*

3. 12. 1983 sem v zaledenem Bobovku zaslišal oglašanje, ki sem ga željno pričakoval ob vsakem jesenskem obisku. Toda ko sem pritekel k trstiču, odkoder je prihajalo oglašanje, brkate sinice ni bilo videti nikjer. Preiskal sem vso obalo, pretaknil vsa bližnja trstiča, toda zaman. Ko pa sem se napotil po nasprotni strani najmanjšega bobovškega jezera, ledvička imenovanega, sem med redkim trstom zagledal brkato sinico, kako po ledeni ploskvi pobira trstno seme. Počela je to z ihto, vendar docela tiho. Ko sem se popoldan vrnil, opremljen s fotoaparatom, kasetofonom in mrežo, je ni bilo več.

30. 03. 1984 se je ob povojnem jezeru pozno popoldne kakšnih deset metrov pred mano za hip oglasila brkata sinica. Le za hip sem jo zagledal, vznemirjeno poplesujočo vrh trstne stebelike, in že je zopet izginila v gostejši pritlehni sloj trsta. Mrežo sem postavil nekoliko stran, da med nameščanjem ne bi ptice prezgodaj vznemiril. Vendar brkata sinica na posnetek ni reagirala. Spodil sem jo iz skrivališča, odletela je proti mreži in se ustavila nekoliko dalje. Posnetek je očitno ni privlačil, saj se je ob vodi vrnila v predel, odkoder sem jo bil spodil. Zanimivo, mar ne?

Iztok Geister,
64202 Naklo, Pokopališka 13

GORSKA SINICA *Parus montanus*

25.9.1983 sva s kolegom D. Černetom lovila ptiče ob Iščici blizu KS Barje. Okrog 10^h sva ob mreži zaslišala glas gorske sinice. Kljub posnetku petja je nisva ujela, prepričana sva bila, da se je pačila katera od drugih sinic. Okrog 12^h sva zaradi močne plohe pripravila mrežo. Kakih sto metrov od najinega lovišča pa sva trikrat slišala značilno oglašanje gorske sinice in jo kasneje tudi videla, kako je letela mimo vrbovja ob vodi. Kljub temu da sva mrežo takoj še enkrat postavila in predvajala posnetek, je nisva več ne videla ne slišala.

Andrej Sovinc,
61000 Ljubljana, Ziljskega 7

VRANI *Corvidae*

Na sveže preorani njivi, ki je pogrnjena miza za neizbirčne ptice, med nje spadajo tudi nekateri vrani, sem 6. 11. 1983 v Bukovcih pri Ptuju opazoval skupino okrog 150 sivih vran - *Corvus cornix*, poljskih - *Corvus frugilegus* in črnih vran *Corvus corone*. Kvantitativno so prevladovale sive in poljske vrane, medtem ko je bilo črnih vran le nekaj primerkov (3). Ptici ni motila moja pozornost, saj so kljub neposredni bližini človeka brez vznemirjenja brskale za hrano. S fenološkega stališča je zanimivo dejstvo, da se poljske in črne vrane v večjem številu pojavijo na Ptujem polju šele z nastopom hladnejših dni, tako da so v poletni sezoni precej redke.

Franco Janžekovič,
Bukovci 27, 62281 Markovci

POLJSKI VRABEC X DOMAČI VRABEC

Passer montanus x *Passer domesticus*

Ko sva s kolegom B. Lapajnetom 28. 8. 1979 lovila kaline *Pyrrhula pyrrhula* in liščke *Carduelis carduelis*, ki so se množično hranili na zrelem semenju radiča na kmetiji Trnje pri Sp. Idriji, se je z enim naletom ulovila tudi velika skupina domačih vrabcev *Passer domesticus*, ki se je očitno tudi hranila na tem mestu. Mojo pozornost je vzbudil vrabec, ki je bil za spoznanje manjši od ostalih, imel je tudi bolj zašiljen kljun. Ko sem si ga doma pozorneje ogledal, sem bil že prepričan, da gre za križanca med poljskim in domačim vrabcem *Passer montanus* x *Passer domesticus*. Naslednji dan sem prav tam ujel še enega enakega križanca. Po oglašanju sodeč tudi ta ni bil zadnji, saj so me glasovi, ki sem jih slišal, deloma še spominjali na oglašanje poljskih vrabcev. Ker pa so zaradi lovljenja postali vrabci oprezni, mi v naslednjih dneh ni uspelo ujeti nobenega več. Oba ujeta vrabca - križanca sta bila v mladostnem perju, enake starosti, na licih je bila deloma opazna temna lisa v obliki polmeseca, ki je značilna za poljske vrabce. Po jesenski golitvi se je izkazalo, da sta oba vrabca samca, za razliko od enakega križanca - samice, ki sem jo ujel 6.2.1977 v Ajdovščini. Kazala sta vse karakteristike vmesnih znakov med poljskim in domačim vrabcem: imela sta temno lice, vendar bolj

zabrisano kot pri poljskem vrabcu, vrh čokoladno obarvane glave do čela siv pas, razen črnega podbradka pa še enak polmeseč na prsih. Tudi velikost je ravno med obema naštetima vrstama. Celo pri oglašanju se hkrati slišijo značilnosti ene in druge vrste. Ker sta bila oba križanca še plodna, sem ju doma v preletalnici sparil tako s samicami poljskega, domačega in italijanskega vrabca ter v naslednjih letih vzgojil različne vrabce, ki so bili glede na našete starše podobni deloma enim, deloma drugim. V drugi generaciji pa so bili mladiči že močno podobni vrsti, kateri je pač pripadala samica.

Enega od ujetih križancev sem pripravil za v zbirko PMS, drugega pa imam še vedno živega doma. Nikjer Idrijskem poljski vrabci ne gnezdi, zato mislim, da je do križanja v naravi prišlo, ker se je slučajno tu zadržal samec poljskega vrabca in vzgojil vsaj eno gnezdo mladičev pač s samico navadnega vrabca. Pripominjam pa, da tisto poletje nisem opazil niti enega poljskega vrabca. Pojavijo se redno šele na preletu v drugi polovici septembra in izginejo proti koncu marca.

Peter Grošelj
65281 Sp. Idrija 53

SNEŽNI STRNAD *Plectrophenax nivalis*

Dne 23. 1. 1984 sem na dvorišču tovarne Slovenijales v Godoviču opazoval dva primerka samca snežnega strnada *Plectrophenax nivalis*. Prejšnji dan je zapadlo 80 cm snega, pa je bilo sveže spluženo dvorišče zanju tako privlačno, da sta se tam zadrževala celo uro.

Tudi leto dni prej, 15. 2. 1983, sem ob visokem snegu naletel na snežnega strnada, verjetno je bila samica, in sicer na priključku na avtocesto v Logatcu. Zletela je tik pred avtomobilom ter se po kratkem letu zopet vrnila na cesto.

Peter Grošelj
65281 Sp. Idrija 53

O ptičjih otokih severnih morij About bird islands of northern seas

Ob skalnatih severnih obalah opazimo velikokrat ptičje kolonije. Na Norveškem so znani otoki Röst, Runde, Vedöj; Škotska ima poleg drugih znameniti Bass Rock s 6000 glavo kolonijo strmoglavcev, ki je po tej skali dobil latinsko ime - *Sula bassana*. Veliko ptic je še ob obalah Islandije, Irske in severne Francije. Slovenci verjetno najbolj poznamo otok Helgoland, ki pa se s prej omenjenimi otoki težko primerja. Veliko bolj pomemben je kot preletna točka.

Imel sem priložnost obiskati norveški otok Runde. Leži približno napol poti med Bergenom in Trondheimom. Ker žive na otoku tudi ljudje, so pred kratkim zgradili dolg most, ki ga bo povezoval s kopnim. Obiskuje ga čedalje več turistov, ki pa niso vsi ravno osveščeni ornitologi. Zato so ptice precej bolj plašne kot na osamljenih otokih visokega severa.

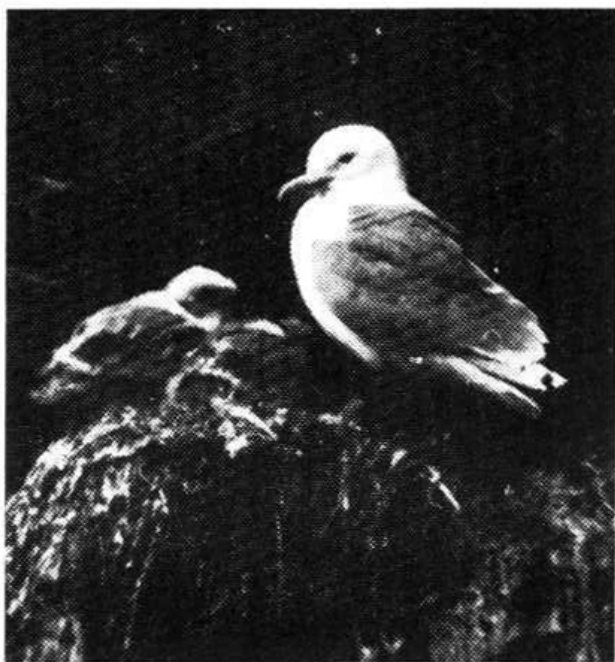
Različni vzroki so prisilili ptice, da so si izbrale za gnezdišče tako negotoljuben kraj, kot so prepadne pečine v severnih morjih, izpostavljene ledenemu vetru in valovom. Med najpomembnejše vzroke spadajo gotovo zaščita pred plenilci in neposredna bližina morja, kjer lovijo hrano. Pri vrstah, ki so slabši letalci (nJORKE, lumne), pa visoko ležeča gnezdišča pomagajo pri vzletavanju in - čeprav se čudno sliši - tudi pri pristajanju. Lumna in nJORKA imata zaradi znatne obremenitve kril (260 N/m^2) precej veliko pristajalno hitrost. Da bi vseeno varno pristale, se gnezdu približujeta od spodaj in se tik ob steni zopet dvigneta. Pri tem se jima hitrost toliko zmanjša, da brez težav varno pristaneta.

Dogajanje na ptičjih otokih oziroma na ptičjih skalah (slovenskega izraza žal še nimamo) je videti zmedeno in neurejeno. Veliko različnih morskih ptic leta sem in tja, vsaka po svoje. Njihovo oglušujoče kričanje ta vtis samo krepi. V resnici pa vsakdo ve, kje mu je mesto. Vsaka vrsta gnezdi na določenem mestu, vsaka se drugače hrani. Tako si ptice le redkokdaj pridejo navzkriž. Naravnost neverjetno visoko število posameznikov in majhno število

vrst pa je znak monotonih življenjskih razmer krutega severa.

Prej sem omenil, da vsaka vrsta gnezdi na določenem mestu. Ptice se res drže nekakega "sporazuma", podobno kot najemniki v stanovanjskem bloku. Če se omejimo na glavne vrste (triprsti galebi *Fissa tridactyla*, ozko in debelokljune lumne *Uria aalge* in *Uria lomvia* ter mormoni *Fratercula arctica*) lahko opišemo njihov "sporazum" nekako takole: Najnižje, le nekaj metrov nad zgornjo mejo plime, si napravijo gnezda triprsti galebi. Osrednji predeli so namenjeni lumnam. Proti vrhu, kjer so pobočja položnejša in nekoliko porasla, si skopljejo rove v šoto ali zemljo mormoni. Ta razdelitev po nadstropjih je na otoku Runde lepo vidna. Seveda ne moremo pričakovati, da bomo srečali ptice vedno tako razmeščene, saj se pobočja lahko med seboj močno razlikujejo. Druge vrste se pomešajo med množico ali pa naselijo še prazne predele, ki jim bolj ustrezajo. Med prve štejejo črne in navadne nJORKE *Cephus grylle* in *Alca torda*. Med druge pa vranjeki *Phalacrocorax aristotelis*, ki gnezdijo po meliščih in skalovju ob vznožju, in ledni vihariki *Fulmarus glacialis*, ki gnezdijo v stenah tam, kjer že rastejo šopi trave, a je za mormone še prestrmo. Močni in veliki strmoglavci lahko izpodrinejo ostale vrste in tvorijo samostojne kolonije.

Tudi hrano so si ptice smiselno "razdelile". Hranijo se z vsemi morskimi živalmi od planktonskih rakcev do večjih rib. Ker daje vsaka vrsta prednost drugačni hrani, ali pa pride do nje na drugačen način, je konkurenca med vrstami majhna. Mormoni in nJORKE lovijo predvsem peščenke in druge manjše ribe na morskem dnu, lumne pa večje ribe, npr. sledi. To je razumljivo, kajti lumna lahko nese naenkrat v kljunu le po eno ribo, mormone pa so opazovali že z več kot deset manjšimi ribami hkrati. Planktonske rakce in druge manjše živali pobira v spretnem letu z vodne površine triprsti galeb.

6. *Triprsti galeb Rissa tridactyla* z otoka Runde (P. Trontelj)

6. *Kittiwake Rissa tridactyla* from the island Runde

Triprsti galeb je tudi v drugih pogledih med galebi izjema. Drugače kot ostali galebi gnezdi v kolonijah na prepadnih stenah. Mladiči ostalih galebsov so izraziti begavci, mladiči triprstega galeba pa se sicer izvalijo porasli s puhom, a jih lega gnezda prisili, da ga zapustijo šele potem, ko so sposobni leteti. Zato jih moramo imeti za gnezdomce. Iz vsega tega je razvidno, kako specializiran je triprsti galeb. Zato tudi ne bo iskal človekove bližine, kot delajo mnogi drugi galebi.

Še ena zanimiva prilagoditev življenju v steni so lumina jajca. Ker lumna položi jajca kar na golo skalo, imajo hruškasto obliko. Taka oblika zmanjšuje nevarnost, da bi jajce padlo s skale. Lumne pogosto gnezdijo tesno skupaj: našteali so že nad 30 parov na m². Starši si zapomnijo barvni vzorec lastnega jajca in se tako izognejo zamenjavam. Zlepa ne bomo našli dveh enako obarvanih jajc. Ko se mladič izvali, ga starši takoj prepoznajo po glasu, saj so prvi zvočni stik z mladičem navezali že tedaj, ko je bil le-ta še v jajcu.

Kakor povsod po svetu se tudi na nepristopnih in na videz še prvobitnih ptičjih otokih čuti vpliv človekovega delovanja. Ker so turistično zanimivi, so največkrat zaščiteni pred neposrednimi vplivi človeka. Ropanje jajc in lov na ptice sodijo sedaj že skoraj povsod v preteklost. A pojavili so se novi, mnogo težje rešljivi problemi. Zavedati se moramo, da ptice obiščejo kopno le za kake dva do tri mesece, da vzredijo mladiče. Ves ostali čas prebijejo na morju. Tu predstavlja zanje največjo nevarnost onesnaževanje z nafto. Ravno v Severnem morju je gost tankerski promet in veliko črpalnih ploščadi, ki morje redno "oskrbujejo" s to lepljivo črno tekočino. Samo ob angleških obalah pogine vsako leto več sto tisoč ptic zaradi onesnaženja z nafto. Močno jih ogroža pomanjkanje hrane zaradi moderne ribolova, zastrupljanja morja in uničevanja ribjih drstišč - prostranih pribrežnih plitvin ob nizkih severnih obalah. Prodiranje civilizacije v severne predele je povzročilo velik porast lahko prilagodljivih srebrnih galebsov *Larus argentatus* in sivih vran *Corvus corone cornix*. Ti so prej v zmeren številu jedli jajca in mladiče lumen, njork, momonov in triprstih galebsov ter tako skrbeli za naravno ravnovesje. Sedaj pa povzročajo trume srebrnih galebsov in sivih vran v njihovih kolonijah prava opustošenja.

Vse to so obsežni mednarodni problemi, ki se jih žal ne da rešiti samo z ustanavljanjem zaščitenih področij.

Peter Trontelj
Cesta na Laze 27, 61 000 Ljubljana

Nove knjige

New books

D. NANKINOV

PTICITE NA GRAD SOFIA

Ornitologičesti informacionen biletin

No 12, pp 1-386, Sofia 1982

Pticam človeških naselij posvečajo danes v ornitologiji vedno večjo pozornost. To zanimanje izhaja iz dveh razlogov: ekološkega in estetsko-človeškega. V stanovanjskih soseskah je človek vse bolj osamljen, zato je že obisk nekaj grlic, kavk ali vrabcev na balkonu za utrujenega človeka veselje in razvedrilo.

Nankinova knjiga nam daje temeljit vpogled v sestav, formiranje in ekologijo ptičje naselitve velikega mesta na jugu Evrope. Ta ptičji svet se bistveno razlikuje od ptičjega sveta mest srednje Evrope, na primer Berlina.

Najprej je v knjigi historiat raziskovanja ptic Sofije od leta 1863 do danes. Nato so navedene zgodovinske spremembe v sestavi ptičjih vrst, ki so nastale kot posledica sinantropizacije, spremenjenih naselbin in zastrupitev s pesticidi. Za zdaj so v Sofiji in njeni neposredni okolici našli 312 vrst ptic. Ugotovljeno je, da čez širši teritorij Sofije vodijo selitvene poti mnogih evropskih ptic. Tu so našli več ptic, obročkanih v tujini in številne v tujini ulovljene ptice so bile obročkane v okolici Sofije.

Zlasti pomembno je obravnavanje biogeografskega porekla ptic Sofije po letnih sezonah in posameznih mesecih, kar je tudi lepo grafično prikazano.

Avtor natančno proučuje ekologijo procesa sinantropizacije divjih populacij ptic iz širše okolice Sofije proti njenemu urbanemu centru in opozarja na razlike v življenju ptic teh sosednih, toda ekološko različnih okolij.

Knjiga zajema favno ne samo ožjega mestnega ambienta Sofije, ampak tudi njene okolice. To podgorje in nižina imata ptičjo favno, ki je karakteristična za središnji del Balkanskega polotoka. Po svoji obsežnosti in nadrobnem proučevanju je Nankinova knjiga nekaj posebnega v literaturi o pticah evropskih mest.

Dr. S. D. Matvejev

Milčinskega 14, 61 000 Ljubljana

Preševo '83

Preševo '83

Na I. konferenci ornitologov Jugoslavije, ki je bila v Beogradu 12. in 13. marca 1983, smo sklenili, da bomo jeseni 1983 organizirali skupno akcijo obročkavanja ptic na moravsko-varždarski selitveni poti pri Preševu (južna Srbija). Akcija v Preševu je trajala od 23. 08. do 31.10. 1983 in je bila namenjena tudi spoznavanju jugoslovanskih ornitologov na terenu. Delo je potekalo v izmenah po pet dni. Slovenski ornitologi (združene moči Prirodoslovnega muzeja Slovenije in Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije) smo se odločili za dve izmeni od 12. do 21. 9. 1983. Lov je do naše izmene potekal na stalnih noč in dan postavljenih mrežah. Napačno izbrane lokacije (nekatero mreže so bile celo postavljene čez poti), neustrezne lesene nosilne palice za mreže in nemoč rednega kontroliranja - vse to je zmanjševalo učinkovitost mrež. Zato so bile mreže poškodovane, nekatere pa celo popolnoma uničene. Od 14 mrež, ki jih je na terenu postavila prva izmena, je bilo po štirih izmenah (nekaj so jih tudi zamenjali) ob našem prihodu še 7 mrež in

Универзитетски информативен билитен № 12

PTICITE NA GRAD SOFIA

Информативен билитен

Сопиел, 1982

le še 4 so bile uporabne za lov. Ker so bile te 4 mreže daleč druga od druge in je bilo njihovo kontroliranje oteženo, bile pa so tudi neučinkovite, smo jih po nekaj dneh pobrali. Po našem mnenju tudi izbira Preševa ni bila najbolj posrečena, ker smo pričakovali, da bomo prišli v ornitološko sotesko, v kateri ni prostora za vse ptice, ki takrat letijo v tej smeri. Za svoje delo smo izbrali dve lokaciji: manjše močvirje s trstjem *Phragmites* sp. in sestoj nizkih gmov vrbe *Salix* sp. Lovili smo s svojimi mrežami, ki smo jih sproti postavljali in po končanem lovu pospravljali. Uporabljali smo tudi kasetofon z zapisi ptičjega petja ali oglašanja. V desetih dneh na terenu (le dva sta bila res idealna za lov) smo obročkali 1447 ptičev od 34 vrst *Alcedo atthis*, *Hirundo rustica*, *Riparia riparia*, *Anthus trivialis*, *Motacilla flava*, *Lanius collurio*, *Locustella fluviatilis*, *Acrocephalus scirpaceus*, *Acrocephalus palustris*, *Acrocephalus schoenobaenus*, *Cettia cetti*, *Hippolais icterina*, *Sylvia communis*, *Sylvia curruca*, *Sylvia borin*, *Sylvia atricapilla*, *Phylloscopus trochilus*, *Phylloscopus sibilatrix*, *Muscicapa striata*, *Saxicola torquata*, *Saxicola rubetra*, *Erithacus rubecula*, *Turdus merula*, *Aegithalos caudatus*, *Parus major*, *Parus caeruleus*, *Certhia brachydactyla*, *Emberiza citrinella*, *Emberiza cirrus*, *Carduelis carduelis*, *Passer domesticus*, *Garrulus glandarius*, *Pica pica*, *Passer montanus*.

Največ smo obročkali kmečkih lastovk *Hirundo rustica*, in to 1117, med njimi pa so bile dve z obročkom s Češko-slovaške. Poleg obročkanja smo tudi opazovali prelet večjih selivk, za katere so bili povsem pripravljene neustrezni obrazci, saj večina ptič sploh ni bila navedena, čeprav so bili obrazci prekopirani iz angleške literature. Predzadnji dan našega dela so nas obiskali sodelavci televizije Beograd, ki so posneli krajšo reportažo o našem delu. Po mnenju udeležencev slovenske izmene na akciji "Preševa 1983" smo svoje poslanstvo dobro opravili.

Dare Šere

Prirodoslovni muzej Slovenije
Prešernova 20, 61000 Ljubljana

Tom Trilar

Društvo za opazovanje in proučevanje
ptic Slovenije
Langusova 10, 61 000 Ljubljana

Tečaj za obročkvalce

A course for the ringers

V letu 1983 je Prirodoslovni muzej Slovenije organiziral tečaj za bodoče obročkvalce. Tečaj je potekal v Stožicah enkrat mesečno, in to od julija do oktobra.

Na tečaj se je prijavilo 14 kandidatov. Podrobno smo obravnavali vse vrste, katere smo ujeli v mreže. Poudarek pa je bil na vrstah, ki so si med seboj podobne in zamenljive. Pri vseh obravnavanih vrstah so se tečajniki seznanili z določevanjem vrste, starosti in spola. Po vsakem končanem lovu je moral vsak tečajnik določene vrste obdelati samostojno. Pri tem delu je lahko uporabljal svojo literaturo in svoje zapiske. Opravili smo več biometričnih meritev, z različnih vidikov pa smo obravnavali menjavo perja. Sproti smo se seznanjali s problemi, s katerimi se bo bodoči obročkvalc srečeval kasneje pri samostojnem delu. Teoretični del tega tečaja, je moral vsak tečajnik obdelati doma. Po možnosti je moral imeti vsak tečajnik svojega mentorja. Z nekaterimi pa sem imel še posebne terenske ure. Za uspešno opravljen tečaj je moral kandidat pokazati zadovoljivo znanje na vseh štirih tečajih.

Uspešno je tečaj opravilo pet kandidatov, dva pa sta ga dolžna ponoviti. Vseh sedem pa je že prejelo ustrezno dovoljenje za lov in obročkanje ptičev.

V letu 1984 bomo ponovno organizirali tečaj za bodoče obročkvalce ptičev. Ob tem bi kazalo tečaj razdeliti na praktični del na terenu in teoretični v predavalnici. Do takrat pa bo potrebno pripraviti ustrezen priročnik za določevanje vrste, spola in starosti ptiča. To pa bi omogočilo lažje razumevanje te ornitološko zanimive problematike.

Dare Šere

Prirodoslovni muzej Slovenije
Prešernova 20, 61000 Ljubljana

Popis bele štokrlje *Ciconia ciconia* v Sloveniji

The White Stork *Ciconia ciconia* census in Slovenia

Letos poteka že tretjič v zadnjih 10 letih popisovanje belih štokrelj (prvič 1965, drugič 1966) v organizaciji Zavoda za spomeniško varstvo Maribor. Štokrlje bodo tudi tokrat popisali učenci osnovnih šol. Letos je popisovanje z mariborsko-soboškega področja razširjeno tudi na ptujsko področje, kjer so priskočili na pomoč člani tamkajšnjega, tudi sicer zelo dejavnega društva za varstvo in vzgojo ptic. Učenci tamkajšnjih šol bodo razen bele štokrlje popisali tudi razširjenost smrdokavre in taščice.

Druga posebnost letošnjega popisa je, da naj bi popisovanje zajelo celotno slovensko ozemlje z gnezditvenimi izjemami izven strnjene gnezditvenega področja in s podatki izven gnezditvenega obdobja.

Popis bele štokrlje v Sloveniji letos sovпада z mednarodnim štetjem te vrste v Evropi. Tudi vprašalnik je mednarodno usklajen. Vsebuje naslednje rubrike: kraj gnezditve, namestitvev gnezda, datum prvega opažanja štokrelj v letu 1984, datum prihoda prve štokrlje (samca) na gnezdo, datum prihoda druge štokrlje (samice) na gnezdo, zasedenost gnezda v letu 1984, številka obročka, sprememba zasedenosti med leti 1979 - 1984, število izvaljenih mladičev, število doraslih mladičev, datum prvega poleta mladičev, datum zadnjega opažanja mladičev na gnezdu in datum zadnjega opažanja štokrelj v letu 1984.

Opozorilne članke na temo popisa štokrelj sta objavili reviji Pionir (ki ima tudi raziskovalno nalogo na to temo) in Moj mali svet. Kdor želi sodelovati, dobi vprašalnik na mariborskem zavodu. O rezultatih bomo poročali.

Iztok Geister
Pokopališka 13, 64202 Naklo

Društveni izleti

The Association's field trips

DRUŠTVENI IZLET V SINJO GORICO IN BEVKE

Izleta v marcu se nas je udeležilo 7 članov. Res škoda, da nas je bilo tako malo, saj je bilo vreme sončno in toplo za ta letni čas. Morda nas je malo motil še ležeči sneg, tako da smo se morali ponekod oddaljevati od začrtane poti. Videli in našli smo 38 vrst ptic. Za ta predel Ljubljanskega barja so najdene vrste specifične. Morda naj kot zanimivost navedem vrbjo listnico *Phylloscopus collybita* in pribo *Vanellus vanellus*, ki so se že vrstile oz. so na preletu. Našli smo že skoraj dograjeno gnezdo dolgorepke *Aegithalos caudatus*, in kljub našemu opazovanju je parček vneto delal naprej. Gnezdo sta si spletala na smreki. Morda je nekako sporna repaljščica *Saxicola rubetra* glede na zgodnji čas vrnitve (17. marec). Pri pregledu literature smo jo determinirali za samico repaljščice. Od zimskih gostov smo še videli pinožo *Fringilla montifringilla*. Kot posebna atrakcija za nas je bilo opazovanje kane *Buteo buteo* v lovu za poljskim zajcem. Poslušali smo tudi petje poljskega škrcjanca *Alauda arvensis*.

Čeprav je bila za nami dolga in utrudljiva pot, smo se zadovoljni vračali domov.

Rudolf Tekavčič
Poštna ul. 15, 61351 Brezovica

DRUŠTVENI IZLET NA FRUCTALOVO SMETIŠČE V AJDOVŠČINI

Dne 25. 2. 1984 smo se v skladu s programom izletov za letošnje leto dobili v Ajdovščini, da si ogledamo ptičji svet okolice Fructalovega odlagališča v gornji Vipavski dolini. Udeležba na izletu je bila bolj pičla, verjetno zaradi obilice snega, ki je v teh dneh zapadel po vsej Sloveniji. Škoda, zakaj prav tak dan je najprimernejši za izlet na Primorsko, saj se tja pred snegom za teče še več ptičev iz notranjosti, med njimi je mnogo zelo zanimivih vrst.

Na smetišču je za ostanki sadja stikalo veliko število ščinkavcev, pinož in zelencev. Od strnadov smo opazovali rumene, trstne, skalne in plotne. Ob jarkih in po gmovju ni manjkalo taščic, stržkov in sivih pevk. Tudi posamične bele pastirice, ki tu tudi prezimujejo, smo opazovali, posedale so po tleh, opazili pa smo jih tudi že na preletu. Manjkali niso niti kosi, brinovke in večje in manjše jate škorcev. Tudi skobec ni manjkal, svoj zalogaj je iskal med naštetimi pticami ter številnimi poljskimi in domačimi vrabci. V nizkem letu se je pojavil in zopet izginil tudi samec pepelastega lunja. Po bližnjih poljih so posedale sive vrane, kavke, številni so bili tudi domači in skalni golobi ter rečni galebi. Med njimi so se dobesedno z neba spuščali srebrni galebi, vendar na njih niso sedali. Ko so se pričeli ptiči nenadoma prestrašeno dvigati, smo takoj pomislili na sokola selca, in res se nismo zmotili. V smeri proti Ajdovščini smo ga opazili, ko je zasledoval dve večji jati golobov. Sledil jim je tako odkrito, da dobi človek vtis, da gre za pravo viteško merjenje, kdo bo hitrejši.

V zraku smo dlje časa opazovali tudi jato okoli 30 divjih gosi, vendar vrste zaradi oddaljenosti nismo mogli ugotoviti. Posebno pozornost pa nam je pritegnila ujeta, ki je krožila celo dopoldne nad pokrajino. Bila je večja od kanje, brez vsakršnih prog ali črt, na koncu repa je bila le neznatno temnejše obarvana, v celoti pa skoraj enobarvno rdeče rjava. Za razliko od navadne kanje, ki se je tudi pojavila v bližini, so na to ujedo reagirali tudi galebi. Posamezni so se med oglašanjem spuščali proti njej ter jo skušali odgnati, kar pa je ni dosti motilo.

Ko sem doma brskal po literaturi, katera ujeda bi lahko bila, sem prišel do sklepa, da je možna edino rjasta kanja *Buteo rufinus*, in sicer temnejša oblika. Pri determinaciji sem si pomagal poleg druge literature predvsem s sestavkom I. Geistra o opazovanju te vrste v januarju leta 1982 v bližini Hrastovelj (*Acrocephalus* št. 11 - 12, november 1982).

Peter Grošelj
65281 Sp. Idrija 53

Skrivnostna fotografija Mystery photograph

KATERA VRSTA JE TO? (V. VREŠ)

Ptica iz slikovne uganke v 17.-18. št. *ACROCEPHALUSA* je triprsti galeb *Rissa tridactyla*. V tej številki našega glasila jo omenjamo dvakrat: v prispevku G. Lukača o Ormoškem jezeru in v prispevku P. Trontlja o otoku Runde. Lukačev podatek je sicer drugi za Slovenijo po letu 1879, vendar mislim, da ptica pri nas ni tako izjemno redka, kot nas hoče prepričati kronologija opažanj. Zato govori tudi risba v Petersonovem priročniku, ki očrtuje njeno prezimovališče do sredine Sredozemlja. Mladostni primerki imajo v zatilju temen polovratnik, ki ne izgine niti v drugi zimi. Temni notranji veliki krovci oblikujejo skupaj z enako barvnimi terciarnimi peresi značilno ramensko progo, ki ostane vidna še v prvem poletnem perju. Enako velja za temno značilno trikotniško obrobo na koncu rahlo razcepljenega repa. Poletno perje odrasle ptice karakterizirajo le še temne konice na perutih, glava in rep sta zdaj snežno bela. Ptica s tako značilno obarvanim, od ostalih galebov dobro razločujočim se perjem, ne bi smela ostati prezrta. Edino nevarnost zamenjave predstavlja mali galeb *Larus minutus*, ki pa ima mladosten temno kapo, zatilno liso razpotegnjeno na pleča, rep z obrobo pa ravno nasprotno oblikovan; da bi zamenjali odraslega ni strahu.

Iztok Geister

Letna skupščina društva

The annual meeting of the Association

Z A P I S N I K

skupščine Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, ki je bila v soboto 10. XII. 1983 ob 15.00 uri v prostorih gostišča "Zadruga" v Spodnjih Gorjah.

PRISOTNI: T. Trilar, P. Černe, I. Geister, R. Tekavčič, dr. S.D. Matvejev, S. Vertelj, M. Košir, A. Lenarčič, D. Šere, B. Kryštufek, dr. A. Župančič, P. Trontelj, A. Trontelj, I. Noč, S. Polak, B. Tome, T. Makovec, K. Kravos, F. Zupančič, D. Tome, V. Balon, A. Arayn, B. Hočevar, B. Gjevtaj, M.C. Oberti-Župančič.

DNEVNI RED:

1. Otvoritev in pozdrav
2. Letno poročilo o delovanju in poslovanju društva
3. Volitve v organe društva
4. Slovenci in ornitologija (Iztok Geister)
5. Gibanja v jugoslovanski ornitologiji (Tomi Trilar)
6. Kaj povedo sovji izbljuvki (Boris Kryštufek)
7. Triglavski narodni park (Janez Gregori)
8. Film o pribi *Vanellus Vanellus* (Tomi Trilar)

1. Otvoritev in pozdrav

J. Gregori je pozdravil navzoče člane in predstavnike društev iz Zagreba in Kopra. Sklenili smo, da delovnega predsedstva ne bomo volili.

2. Letno poročilo o delovanju in poslovanju društva

Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije je zaključilo četrto leto svojega delovanja, v katerem je doživelo številne organizacijske in kadrovske spremembe. Društvo šteje trenutno 240 članov. Čeprav je skupna želja, da bi se število članov čim bolj povečalo pa moramo ugotoviti, da že med današnjimi člani ni zadostne povezanosti, kar se je predvsem izražalo v nepričakovano skromnem odzivu na skupne akcije.

Do sedaj je izšlo 15 številk revije *Acrocephalus*, torej za leto 1983 dolgujemo še tri. Vendar pa rednega izhajanja trenutno ne zavirajo finančne težave in pomanjkanje gradiva, temveč številni tehnični problemi: predvsem tipkanje in kronično pomanjkanje časa, ki ga zahteva urejanje revije, če jo hoče urednik obdržati na dosednji strokovni ravni. Revijo pošiljamo na 68 naslovov, v zamenjavo pa dobivamo okoli 50 revij, ki so trenutno na urednikovem domu.

V letošnjem letu je pri Ornitološkem atlasu Slovenije sodelovalo 28 popisovalcev, ki so dali podatke za 83 kvadrantov, od tega za 16 še neobdelanih. Neobdelanih je ostalo še 50 kvadrantov.

Odziv na akcijo spomladanskega opazovanja selivk je bil pod pričakovanim, kljub temu da so bila vabila objavljena tudi v reviji *Moj mali svet* in *Proteus*. Akciji se je odzvalo 30 sodelavcev iz Slovenije in 9 sodelavcev iz Jugoslavije. V letu 1984 bomo akcijo ponovili, tako v okviru Slovenije kot Jugoslavije in se pri tem povezali z revijo *Pionir*.

V okviru društva so bile imenovane štiri komisije: za redkosti, za varstvo narave, za fotografijo in terminološka vprašanja. Komisija za varstvo narave odlično opravlja svoje poslanstvo. Z delom je začela komisija za redkosti. Ostali komisiji se nista sestali v letošnjem letu.

Izleti in predavanja so bila v prvi polovici leta dobro obiskana, v drugi polovici leta pa je bila udeležba slaba ali pa je sploh ni bilo. Vzrok je slaba obveščenaost, saj smo člane obvestili na začetku leta, kar pa ni zadostovalo. Zato bomo prihodnje leto seznam izletov in predavanj objavili v reviji Acrocephalus in člane sproti obveščali preko dnevnega časopisja.

Pri Zavodu SR Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine je društvo pogodbeno prevzelo kartiranje gnezdk notranjskih kraških polj in Triglavskega narodnega parka.

Pripravili smo utemeljitev za zavarovanje Drage pri Igu, Ljubljane in osrednjega dela barja. Ostali predeli Ljubljanskega barja so v načrtu prihodnje leto.

Stiki s sorodnimi organizacijami in društvi so bili skromni. Zvezi za vzgojo in varstvo ptic Slovenije smo ponudili sodelovanje, ki so ga sprejeli, in trenutno se dogovarjamo za izhajanje njihovega biltena v sklopu naše revije. Prirodoslovni muzej Slovenije je letos organiziral tečaj za obročkvalce, ki se je odlikoval po dobri organizaciji in strokovnosti. Tečaj je obiskovalo 15 tečajnikov, zaključno preverjanje znanja pa je opravilo 6 tečajnikov.

Stekle so priprave za potujočo razstavo o delu društva, ki pa žal zaradi pomanjkanja časa še ni pripravljena.

Odbor za zimsko štetje vodnih ptic v sestavi I. Geister, F. Bračko in G. Palčič pripravlja prvo štetje, ki naj bi bilo po novoletnih praznikih.

Predstavniki društva smo se udeležili prve konference ornitologov Jugoslavije 12. in 13. marca v Beogradu in obročkanja ptic na moravsko-vargarski poti pri Preševu od 12. in 21. septembra.

Ob polemiki o vprašanju varstva in namembnosti Cerkniškega jezera, ki je potekala v Delu, je svoje mnenje posredovalo tudi naše društvo.

Že dalj časa pa se zavedamo, da bi le stalni društveni prostori oživili in pospešili delo, in zato smo jih v letošnjem letu že začeli iskati. Poslali smo vlogo na Skupščino občine mesta Ljubljana in se tudi osebno pogovorili.

V pogovoru, ki je sledil poročilu, in na osnovi predlogov smo sklenili:

1. Lovski zvezi Slovenije bomo postavili javno vprašanje: kaj pravzaprav pomeni številčno usklajevanje pleniteljev in kakšni so kriteriji? Z vprašanjem bi se obrnili direktno na revijo Lovec.
2. Novi Izvršilni odbor naj ustanovi komisijo, ki bo preučila možnost zaščite rokavov na Muri (opustiti gradnjo ene hidroelektrarne).
Kazalo bi letošnje pomanjkanje vode in energetske krizo izkoristiti za boj proti nekaterim melioracijam.
3. Ker na TV še naprej vztrajno napačno poimenujejo ptice, kljub našim pismom, na katera nismo dobili odgovora, bomo poslali odprto pismo generalnemu direktorju RTV ali pa oddaji 625. Če pa tudi tu ne bo zaželenega odziva, bomo o malomarnem odnosu obvestili odsek za jezik pri SAZU, Slavistično društvo ipd. ter problem prepustili jezikovnemu razsodišču.
Kazalo bi razmisliti o organizaciji okrogle mize na TV o problematiki varstva narave.

3. Volitve v organe društva

Potekel je mandat izvršilnemu odboru društva in uredniškemu svetu Acrocephalusa.

Soglasno smo izvolili predlagani izvršilni odbor, uredniški svet in blagajnika.

Izvršilni odbor:

Franc Bračko
Janez Gregori
Peter Grošelj
Dr. Sergej D. Matvejev
Slavko Polak
Andrej Sovinc
Dare Šere
Borut Štrumberger
Rudolf Tekavčič
Tomi Trilar
dr. Andrej Župančič

Uredniški svet:

urednik: Iztok Geister
člani:
Dr. Sergej D. Matvejev
Dare Šere
Boris Kryštufek

blagajnik: Dare Šere

K sodelovanju v izvršilnem odboru in uredniškem svetu smo povabili po enega predstavnika Ornitološkega društva Ixobrychus. Imeni bosta sporočeni naknadno.

Sledil je zanimiv sprehod ob diapozitivih skozi Triglavski narodni park, na katerega nas je popeljal J. Gregori. I. Geister nam je glosiral Slovence in ornitologijo. T. Trilar je poročal o prvi konferenci ornitologov Jugoslavije in o akciji množičnega obročkanja na Preševu. B. Kryštufek nam je predstavil, kaj vse nam lahko povedo sovji izbljuvki. Skupščino je zaključil film T. Trilarja o gnezdenju pribe na Sorškem polju.

Tajnik:

Tomi Trilar

Zapisala:

Barbara Hočevar

Overovatelj zapisnika:

Andrej Trontelj

Dr. Andrej Župančič

Umrl je Rado Smerdu In memory of Rado Smerdu

Onemeli smo ob vesti, da je 18. avgusta tragično preminil Rado Smerdu, član uredniškega sveta našega glasila, star komaj 35 let. Bil je vsestranski naravoslovec, biolog, jamar, jamski potapljač in filmski snemalec, glavne sile pa je usmeril v reševanje številnih vprašanj varstva narave, predvsem živali. Pred enajstimi leti se je zaposlil na Zavodu SRS za varstvo naravne in kulturne dediščine, kjer je od leta 1980 vodil enoto za varstvo naravne dediščine. Med delovnimi nalogami, ki se jim je ves posvetil, je bila tudi priprava slovenske "rdeče knjige ogroženih živalskih vrst".

Rado je bil vedno v središču naravoslovnih dogajanj: številni članki in razprave, pa predavanja in posvetovanja. Vse njegovo delo je bilo prepleteno z globoko človeško nesebičnostjo, vedno je bil pripravljen poslušati in svetovati. Z vso prizadevnostjo se je vključeval tudi v delo našega društva - po njegovi zaslugi nam je bila zaupana raziskava ornitofavne notranjskih kraških polj.

Zamrl je Radov vedri smeh, izgubili smo sodelavca in dragega prijatelja.

Janez Gregori

Program dela v letu 1984

Work programme for 1984

1. Glasilo *Acrocephalus* naj bo periodično glasilo s štirimi številkami letno, oziroma dve dvojni. Po možnosti naj izideta dve v spomladanskem in dve v jesenskem obdobju.
2. Nadaljevali bomo z delom za Ornitološki atlas Slovenije - organizator Iztok Geister.
3. Nadaljevali bomo s spomladanskim opazovanjem selivk - organizator Tomi Trilar.
4. V sodelovanju z Zavodom za spomeniško varstvo Maribor se bomo vključili v mednarodni projekt štetja belih štokelj *Ciconia Ciconia*, ki ga organizira International Council for Bird Preservation. Organizator pri društvu: Tomi Trilar.
5. Poživiti je treba delo odbora za zimsko štetje vodnih ptic. Odbor naj pripravi načrt dela.
7. Osnovali smo komisijo, ki bo proučila možnosti ohranitve in zaščite mrtvih rokavov na Muri - predsednik Franc Bračko.
8. Organizirali bomo izlete in predavanja. Vsak vodja izleta mora po izletu napisati krajše poročilo (po možnosti s sliko) za *Acrocephalus*, ravno tako mora vsak predavatelj pripraviti članek za *Acrocephalus*.
9. Društvo bo pri Zavodu SR Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine pogodbeno prevzelo kartiranje gnezdičk v Triglavskem narodnem parku.
10. Nadaljevali bomo s pripravo utemeljitve zavarovanja nekaterih predelov Ljubljanskega barja.
11. V sodelovanju z Zavodom SR Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine bomo nadaljevali s pripravo utemeljitev za evropsko zaščito naših močvirij (okolica Ptuja, Ljubljansko barje, Cerknjsko jezero, Sečoveljske soline...). Za izdelavo utemeljitev je odgovorna komisija za varstvo narave.
12. Poglobili bomo stike z nekaterimi organizacijami:
 - gozdarska fakulteta in gozdna gospodarstva,
 - Zveza društev za varstvo okolja Slovenije,
 - Zveza društev za varstvo in vzgojo ptic Slovenije.
13. Uskladili bomo programe z nekaterimi organizacijami:
 - Prirodoslovni muzej Slovenije,
 - Zavod SR Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine.
14. Nadaljevali bomo s pripravo potujoče razstave o delu društva - odgovoren Tomi Trilar.

Izvršilni odbor

VSEBINA		CONTENTS
Predlogi in utemeljitve zavarovanja nekaterih predelov Ljubljanskega barja	1	Proposals and reasons for the protection of some parts of Ljubljana moor
Ornitološki pogled na Dravogradsko jezero	11	Ornithological viewpoint on the Dravograd lake
Pojavljanje zimske rase <i>Clangula hyemalis</i> v Sloveniji	17	Occurrence of the Long-tailed Duck <i>Clangula hyemalis</i> in Slovenia
Ornitološkim raziskavam v dolini Mure na rob	19	A marginal contribution to ornithological research on the Mura valley
Ekskurzija na ormoško akumulacijsko jezero	20	Excursion to the Ormož artificial lake
Vprašanja ornitološkega atlasa: <i>Lullula arborea</i>	21	Puzzles of the ornithological atlas: <i>Lullula arborea</i>
Iz ornitološke beležnice <i>Podiceps cristatus</i> , <i>Nycticorax nycticorax</i> , <i>Ardea purpurea</i> , <i>Ciconia nigra</i> , <i>Tadorna ferruginea</i> , <i>Bucephala clangula</i> , <i>Pernis apivorus</i> , <i>Falco vespertinus</i> , <i>Falco tinnunculus</i> , <i>Coturnix coturnix</i> , <i>Charadrius alexandrinus</i> , <i>Vanellus vanellus</i> , <i>Numenius pheopus</i> , <i>Apus melba</i> , <i>Drycopus martius</i> , <i>Ptyonoprogne rupestris</i> , <i>Acrocephalus scirpaceus</i> , <i>Sylvia curruca</i> , <i>Ficedula albicollis</i> , <i>Panurus biarmicus</i> , <i>Parus montanus</i> , <i>Corvidae</i> , <i>Passer montanus</i> x <i>Passer domesticus</i> , <i>Plectrophenax nivalis</i>	22	From the ornithological note-book <i>Podiceps cristatus</i> , <i>Nycticorax nycticorax</i> , <i>Ardea purpurea</i> , <i>Ciconia nigra</i> , <i>Tadorna ferruginea</i> , <i>Bucephala clangula</i> , <i>Pernis apivorus</i> , <i>Falco vespertinus</i> , <i>Falco tinnunculus</i> , <i>Coturnix coturnix</i> , <i>Charadrius alexandrinus</i> , <i>Vanellus vanellus</i> , <i>Numenius pheopus</i> , <i>Apus melba</i> , <i>Drycopus martius</i> , <i>Ptyonoprogne rupestris</i> , <i>Acrocephalus scirpaceus</i> , <i>Sylvia curruca</i> , <i>Ficedula albicollis</i> , <i>Panurus biarmicus</i> , <i>Parus montanus</i> , <i>Corvidae</i> , <i>Passer montanus</i> x <i>Passer domesticus</i> , <i>Plectrophenax nivalis</i>
O ptičjih otokih severnih morij	28	About bird islands of northern seas
Nove knjige	30	New books
Preševo 1983	31	Preševo 1983
Tečaj za obročkovalce	31	A course for the ringers
Popis bele štokrlje <i>Ciconia ciconia</i> v Sloveniji	32	The White Stork Census <i>Ciconia ciconia</i> in Slovenia
Društveni izleti	32	The Association's field trips
Skrivnostna fotografija	33	Mystery photo
Letna skupščina društva	34	The annual meeting of the Association
Umrli je Rado Smerdu	36	In memory of Rado Smerdu